

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 3

ΜΟΝΟΝ ΟΥΤΩ

Ἐγνώσθη, ὅτι μὲ τὴν κατὰ πάντα ἀξίεπαινον πρωτοβουλίαν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Θρησκευμάτων ἐπραγματοποιήθη, πρὸ τινων ἡμερῶν, σύσκεψις ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο ἡ ἐξέτασις τοῦ θέματος τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν.

Εἰς ταύτην, ὡς πληροφοροῦμεθα, μετέσχον Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἱ ἀρμόδιοι τοῦ Ὑπουργείου, καὶ ὅλοι οἱ Διευθυνταὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν καὶ Φροντιστηρίων ἠρευνήθη δὲ διεξοδικῶς καὶ εἰς βάθος τὸ ὅλον ζήτημα.

Ἡ (Ἐκκλησία) ἐκφράζει τὴν χαρὰν τῆς διὰ τοῦτο. Καὶ εὐχεται ὀλοφύχως, ὅπως τὰ πορίσματα τῆς συσκέψεως, συζητούμενα ἐξονυχιστικώτερον καὶ εὐρύτερον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἀποβῶσιν αἱ κατευθυντήριοι γραμμαὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Ἐκπαιδεύσεως.

*

Ἐκ τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς προσδοκῶμεν πολλά, πάρα πολλά. Διότι ἡ Ἐκκλησία φρουρεῖ καὶ διαφυλάττει — ὡς Ὁρθοδοξία καὶ ὀρθοπραξία — τὴν Παράδοσιν. Καὶ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποσαφηνισθῇ εἰς τὰς συνειδήσεις ἡ πνευματικὴ οὐσία καὶ ἡ ἐθνοποιὸς δύναμις τῆς Παραδόσεως καὶ ἀναζωογονουμένη ἀπὸ τὰς νέας πνευματικὰς ἐμπειρίας, ν' ἀντιμετωπίζῃ τελεσφόρως τὸν στεῖρον ἀρνητισμὸν καὶ τὴν πολύτροπον καὶ πρωτεϊκὴν σύγχρονον σκέψιν.

Ἄς μὴ ἀναμένωμεν τὰ πάντα ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις. Διότι, εἴτε τὸ θέλομεν εἴτε ὄχι, τὰ κράτη σήμερον κατήντησαν ἐκφράσεις τῆς πο-

λιτικῆς βουλήσεως καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης παρατάξεως. Καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι αἰωνία καὶ ἱερώτατος θεσμὸς, ποὺ ἐκφράζει καὶ διατηρεῖ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ὡς βαθυτάτη ἀνθρωπίνη ἀνάγκη. Καὶ τὸ θρησκευτικὸν αὐτὸ συναίσθημα πρέπει νὰ τὸ διατηρήσωμεν θερμόν, δημιουργικὸν καὶ ζωογόνον ὅπως ἦτο εἰς τὴν βυζαντινὴν μας ἐποχὴν, ποὺ δυστυχῶς, πρωτοστατούσης τῆς Δύσεως, τόσον καὶ ἡμεῖς συχνάκις παρενοήσαμεν καὶ παρανοοῦμεν ἐν πολλοῖς ἀκόμῃ.

*

Ἐχομεν ἀνάγκην εἰς τοὺς δυσκόλους αὐτοὺς καιροὺς ποιότητος καὶ ἀγωνιστικῆς διαθέσεως θερμουργοῦ καὶ πολλῆς. Καὶ πρὸς τοῦτο, πρέπει νὰ καταβληθῇ ὅπως ἰδιαίτερα φροντὶς διὰ τὴν ἐπάνδρωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μας Σχολῶν ὑπὸ ἀριστέων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἤθους. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ προγράμματος μαθημάτων καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ὥστε ν' ἀνταποκρίνωνται ταῦτα, πληρέστερον καὶ ἀρτιώτερον, εἰς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς μας προσανατολισμούς.

*

Εἰς παλαιότερους καιροὺς, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάμνησις δροσίζει τὴν ψυχὴν μας, ἡ ἐκπαιδευσις τοῦ Ἔθνους διετέλει ὑπὸ τὴν εὐλογίαν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας Ἱεραρχῶν, ποὺ ὑπῆρξαν αἱ πάμφωτοι λυχνίαι τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας. Εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁμως αὐτάς, ὄχι μόνον ἐξωβελίσθη ἀπὸ τοὺς ἀπτέρους

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΙΖ'

ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος Κύριε Χρυσόστομε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐν ἀγάπῃ καὶ εὐχαριστίᾳ πολλῇ ἀποδίδομεν τῇ Ὑμετέρα λίαν ἀγαπητῇ καὶ περισπούδαστῳ ἡμῖν Μακαριότητι τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, ὃν Αὐτὴ εὐηρεστήθη ἀπευθῆναι ἡμῖν διὰ τῶν Τιμίων Γραμμάτων Αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ παγχαρμοσύνῳ ἑορτῇ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, δαψιλῇ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ τεχθέντος Σωτῆρος Αὐτῆ τε καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ Πληρώματι Αὐτῆς ἀπὸ μέσης καρδίας ἀντευχόμενοι.

Γνωρίζοντες δὲ τῇ Ὑμετέρᾳ σεβασμιοποθῆτω Μακαριότητι, ὅτι κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἣν ἐτελέσαμεν ἐν τῷ ἐν Βηθλεὲμ Πανίερῳ Ναῷ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, ἐδεήθημεν ὑπὲρ Αὐτῆς, τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας Αὐτῆς καὶ τοῦ τῇ πολιᾷ συνέσει Αὐτῆς πεπιστευμένου Ὁρθοδόξου ποιμνίου, ἐπευχόμεθα καὶ τὸν ἀνατείλαντα νέον τῆς χρηστότητος Κυρίου ἐνιαυτὸν ἔμπλεων πάσης ἀγαθωσύνης πνευμα-

ὀρθολογιστὰς ὁ σεμνὸς τῶν πανηγυρισμὸς εἰς τὰ σχολεῖά μας. Ἀλλὰ οὔτε καὶ διδάσκονται σχεδὸν οἱ ἀριστουργηματικοὶ τῶν λόγοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐγαλουχῆθησαν αἱ παλαιότεραι γενεαί, εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ὁποίων ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν του τὸ ἐλεύθερον Κράτος.

*

Καὶ ὅσον περισσότερο ἐκτοπίζουσι αἱ στυγναὶ ὕλικαι ἀνάγκαι τὰ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα, καὶ ἀντίφθογγοι τῆς εὐσεβείας λόγοι καὶ τὰ διαβρωτικὰ δηλητήρια ξένων κηρυγμά-

τικῆς τῇ Ἀγάπῃ Αὐτῆς, εἰρηνικὸν δὲ καὶ γαλήνιον τῷ Κόσμῳ παντί, καὶ κατασπαζόμενοι Αὐτὴν καὶ αὐθις ἐν φιλήματι ἀγίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδιασμένης τιμῆς.

Τῆς Ὑμετ. σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Κων/πόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

12 Ἰανουαρίου 1964.

ΙΗ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριε Χρυσόστομε.

Ἄσμενοι ἀνταποδίδοντες τὰς ἑορτίους εὐχὰς καὶ προσήσεις τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος, ἀδελφικῶς μὲν πύθῳ προσαγορευόμεν Αὐτὴν καὶ τὴν χαρὰν Αὐτῆ εὐαγγελίζομεθα τὴν μεγάλην, ἣν ὁ ἄγγελος εὐηγγελίσαστο καὶ «ἦτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ». Καὶ συχαίρομεν Αὐτῇ καὶ συνεορτάζομεν, τῆς στρατιᾶς τῆς οὐρανοῦ τοὺς αἰνους ἄδοντες καὶ «δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες τῷ σήμερον ἐν Σηλαίῳ τεχθέντι Θεῷ» καὶ τὸ φίλημα Αὐτῇ τὸ ἄγιον ἀποδιδόντες, ἐπευχόμεθα Αὐτῇ μὲν ὑγιείαν καὶ ὄλβον εἰς μακρότητα ἡμερῶν, τῷ δὲ Χριστοτερπεῖ Πληρώματι τῆς ἐμπειπιστευμένης Αὐτῇ Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας εὐθηνίαν τῶν μακαρίων καὶ θαυμα-

των καὶ ἰδεῶν ἐπαυξάνουσι τὸν ψυχικὸν μας αὐχμόν, τόσον καὶ ἐπιτακτωτέρα προβάλλει ἡ ἀνάγκη νὰ τροφοδοτῶμεν πλουσιώτερον τὰς ψυχὰς μας, μὲ τὰ κηρύγματά των, πού ἐθεμελίωσαν τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν μας Ὁρθόδοξον Παράδοσιν. Καὶ μόνον οὕτω θ' ἀποβοῦν τὰ ἐκπαιδευτικὰ μας καθιδρύματα τὰ φυτῶρια καὶ τὰ θερμοκήπια μιᾶς νέας ἑλληνικῆς ἀνοίξεως καὶ θὰ πνεύσῃ ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἐδάφη μας αἰθρηγενέτης καὶ ἀγνιστικῆς πάσης νοσογόνου ἐστίας καὶ πάσης νεφώσεως ἄνεμος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

στῶν τοῦ Θεοῦ δώρων, εἰρήνην μετ' εὐσταθείας, πίστιν ἐν πεποιθήσει, ἀγιασμόν ἐν ἐγκρατεῖα, προκοπὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, κοινωνίαν τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γῆς, δόξαν ἐν δικαιοσύνῃ, ζωὴν ἐν ἀθανασίᾳ, ἐν οὐρανοῖς.

Πρὸς δ' αἰτούμεθα παρὰ τοῦ ὑπερφυῶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου ἀξιῶσαι Αὐτὴν τὸ ἤδη ἐπιτέλλον νέον ἔτος ἐν ὑγιείᾳ καὶ εἰρήνῃ καὶ εὐφροσύνῃ, τῇ κατ' ἄμφω, διελθεῖν καὶ ἐπὶ πλείστας δ' ἔπειτα ἐνιαυτῶν ἀνακυκλήσεις πανηγυρίζειν τὰς ἡμέρας ταύτας, τὰς πανιέρους, ἐν ἀγαθοῖς εὐθηνούσαν, ἐπὶ νομάς σωτηρίους τὸν ἐγκεχειρισμένον Αὐτῇ περιούσιον λαὸν ἀσφαλῶς χειραγωγοῦσαν καὶ εἰς ἔπαινον τῆς δόξης τοῦ ἀγίου Αὐτοῦ ὀνόματος πλουσίως συντελοῦσαν.

Ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ
Χριστοῦγεννα 1963

Μετ' ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν
Ἰμέτερος καὶ ὄλως πρόθυμος
† Ὁ Ἱεροσολύμων ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

ΙΘ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κον Χρυσόστομον
Ἀ θ ἡ ν α ς

Μακαριώτατε,
Περιπόθητε ἀδελφε ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι,

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τὴν Ἰμετέραν Μακαριότητα διὰ τὰς ἀδελφικὰς εὐχὰς, τὰς ὁποίας εὐηρεστήθητε νὰ ἀπευθύνητε πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ προὔπαντήσει τοῦ Νέου Ἔτους 1964.

Ἡ Χριστιανικὴ ἡμῶν Ἐκκλησία προσκαλεῖ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τοὺς ἀπανταχοῦ πιστοὺς τῆς νὰ προὔπαντήσουν τὴν Γέννησιν τοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς Γεννηθέντος Υἱοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων καὶ μετέπειτα ἐκ Παρθένου

σαρκωθέντος, μὲ τοὺς ὕμνους ὡς :

Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε,
Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε,
Χριστὸς ἐπὶ γῆς ὑψώθητε,
Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ
καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοὶ
ὅτι δεδόξασται. (Καταβ. Χριστοῦγ.)

Ἐορτάζοντες τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, εὐγνωμονοῦμεν τὸν Θεόν, "Ὅστις δὲν ἐγκατέλειψεν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ «οὐτῶ γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ', 16).

Ἄσαστα ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ «αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν, καὶ εἰρήνην εὐηγγελίσατο ἡμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς» (Ἐφεσ. β', 14, 17).

Ὁμολογοῦμεν ἐπίσης τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ πορευθῶμεν καὶ θὰ διδάξωμεν πάντα τὰ ἔθνη νὰ φυλάξουν πάντα ὅσα μᾶς παρήγγειλεν Ἐκεῖνος «ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης» (Κορινθ. ιγ', 11), «καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας, τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. 28, 19, 20).

Τοιαῦτα συναισθήματα συνέχουν τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ἡμέραν καὶ διὰ τῆς κατ' ἔτος ἀνανεώσεως αὐτῶν ἀντλοῦμεν δύναμιν διὰ νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἀποστολὴν ἡμῶν ἐν μέσῳ ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ἔχει τόσην ἀνάγκην ἀγάπης, ἐνότητος καὶ εἰρήνης.

Ἐὰν ὁ Θεὸς τόσον πολὺ ἠγάπησεν τὸν κόσμον, τότε πῶς θὰ δυνηθῶμεν ἡμεῖς ν' ἀφήσωμεν αὐτὸν τὸν κόσμον μὲ ποικίλους λαοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀνεκτιμήτους πνευματικὸς θησαυροὺς, καλλιτεχνικοὺς καὶ ὑλικούς, εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς λόγω τῆς ἀλογιστίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ καταργήσουν τὰ φονικὰ ὄπλα καὶ νὰ μετατρέψουν, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Προφ. Ἡσαΐα (ια', 4), τὰς μαχαίρας εἰς ὑνία καὶ τὰ δόρατα εἰς δρέπανα, συναγωνίζονται ἵνα ἀνακαλύψουν καὶ ἄλλα φοβερῶτερα, τῶν ὁποίων ἡ καταστρεπτι-

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Μέγα και σοβαρώτατον θέμα ή οικονομική αποκατάστασις του 'Εφημερίου και ή ανόρθωσις τούτου εκ τής οικονομικής εξαθλιώσεως και ανύψωσις εις τήν αξιοπρεπή θέσιν εν τή Κοινωνία, εις τήν όποίαν έχει τοποθετήσει αυτόν τὸ τής 'Ιερωσύνης 'Υπουργημα και θεϊον Λειτουργημα.

Και ό Κύριος εξελθών εις τόν δημόσιον βίον και αρξάμενος του σωτηρίου Αυτόυ έργου διετήρει ταμείον, όπερ εκράτει ό 'Ιούδας, εκ του όποιου επήρκει εις τας χρείας Αυτόυ και των μαθητών Του, ουχ ήττον δε και των πρωχών. 'Επανειλημμένως

τὸ Εὐαγγέλιον εμφανίζει εικόνας σχετικὰς με τήν θεραπείαν κοινῶν και ευρυτέρων κοινωνικῶν αναγκῶν εν τή αποστολή και δράσει του Κυρίου και των Μαθητών του. 'Ο ίδιος δε παραδους τόν καθ' όδον περισυλλεγέντα όδοιπόρον, θυμα ληστείας, κατέβαλε τὰ νοσήλεια και ανέλαβε υποχρέωσιν καταβολής τούτων μέχρι αποθεραπειας.

Τὸ χρήμα είναι ή ψυχή εις τήν ζωήν του ανθρώπου. 'Ανευ αυτού σταματᾷ αὐτή, σταματᾷ ή πρόοδος και αὐτή ή σκέψις.

'Η αξιοπρεπής εμφάνισις παντός ανθρώπου και

κὴ δύναμις ουδέν ἔχνος θὰ αφήση επ' αὐτῆς τῆς γῆς!

Και εν αν Κύριος Ι. Χριστός «ή ειρήνη ημῶν» διέλυσε τὸ μεσότοιχον του φραγμοῦ και ειρήνην ευηγγελίσθη τοῖς μακράν και τοῖς ἐγγύς, πῶς θὰ δυνηθῶμεν ημεῖς νὰ ἔχωμεν ἀνάπαυσιν, ἔως ότου δὲν ἐξελειφθῆ παντελῶς ἀπὸ τῆς γῆς ή φιλονεικία και ή ἔχθρα, ό πόλεμος ὑφ' ὄλας τὰς μορφὰς του ;

'Οφείλομεν νὰ καταβάλλωμεν μυρίας προσπαθείας ὅλοι οἱ λειτουργοὶ και ποιμένες, ὡστε διὰ του γραπτοῦ λόγου και διὰ του παραδείγματός μας νὰ διδάξωμεν ὅλα τὰ ἔθνη νὰ φυλάξουν πάντα ὅσα μᾶς παρήγγειλεν ό "Αρχων τῆς Ειρήνης Χριστός τόσοσν ἐπιτακτικῶς, καθ' ὅσον εις τὸ ἔργον τουτο, 'Εκεῖνος εἶναι μεθ' ἡμῶν «πάσας τὰς ἡμέρας ἔως τῆς συντελείας του αἰῶνος».

'Εξ ὄλης τῆς καρδίας εὐχόμεθα ὅπως ή 'Υμετέρα Μακαριότης ἐορτάση τὰς 'Αγίας 'Εορτάς τῆς Γεννήσεως του Κυρίου εν πλήρει υγιεία, χαρᾷ και ειρήνη πνευματικῇ εν μέσῳ των 'Αγιωτάτων 'Ιεραρχῶν τῆς 'Αγίας Αὐτῆς Συνόδου, των Λειτουργῶν και των πιστῶν τῆς 'Αγίας 'Εκκλησίας τῆς ὁποίας 'Αρχιποιμὴν τυγχάνει, τὸ δε Νέον 'Ετος τῆς χρηστότητος του Κυρίου—1964—νὰ φέρη Αὐτῇ πλουσίαν τὴν χάριν και δυνάμεις ἀνανεωμένας πρὸς ἐπίτευξιν πλουσιῶν και εὐτυχῶν πραγματοποιήσεων διὰ του σαρκωθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ.

Τῆς 'Υμετ. Μακαριότητος
ἀδελφός και συλλειτουργός

† 'Ο Ρουμανίας ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Κ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Μακαριώτατον

'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν και πάσης 'Ελλάδος
Κον Χρυσόστομον

'Α θ ή ν α ς

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Πλησιάζει ήσύχως ή νύξ των Χριστουγέννων και ὅσον πλησιάζει, τόσοσν ισχυρότερον πάλλει ἀπὸ χαράν ή καρδία και ξυπνοῦν ἱερώτατα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα προκαλεῖ αὐτή ή μεγάλη πανήγυρις, τὸ μέγα θαῦμα: ό Κύριος εν σαρκί ἔρχεται εις τήν γῆν πρὸς καταλλαγὴν και σωτηρίαν του ανθρώπου.

... Και τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ πόσα ἐλπιδοφόρα αἰσθήματα και πόσην χαράν χύνει εις τήν ψυχήν και τήν καρδίαν του εν σκότει περιπλανωμένου ανθρώπου !

... Και οἱ ἐλθόντες Μάγοι πρὸς προσκύνησιν του εν τῷ Σπηλαίῳ ΟΝΤΟΣ πόσα δὲν διδάσκουν ὄλην τὴν ἀνθρωπότητα εις ὄλας τὰς ἐποχὰς και αἰῶνας !

Δεχθῆτε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς δεομένης καρδίας μου τοῦς πνευματικούς χαιρετισμούς μου ἐπὶ τῇ Γεννήσει του Χριστοῦ και τῷ Νέῳ 'Ετει.

Εὐχομαι εις 'Υμᾶς και εις ἅπαντα τὸν ἱερόν Κλήρον 'Υμῶν πάντα τὰ ἐπίγεια και ἐπουράνια ἀγαθὰ και πρὸ πάντων ΕΙΡΗΝΗΝ εις ὅλον τὸν κόσμον.

Τυλφίς, Χριστούγεννα 1964.

Μετ' ἀδελφικῆς εν Χριστῷ ἀγάπης
'Ο Καθολικός - Πατριάρχης πάσης Γεωργίας
ΕΦΡΑΙΜ Β'

Η Β' ΕΝ ΒΑΤΙΚΑΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

VI.

Γενικῶς κρινόμενον ἐξ ὀρθοδόξου σκοπιᾶς τὸ τεθῆν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου σχέδιον περὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀποτελεῖ ὁμολογούμενως πρόοδον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ. Διότι αὕτη ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐτήρει ἐπίσημως ἀρνητικὴν ἢ τοῦλάχιστον λίαν ἐπιφυλακτικὴν ἔναντι αὐτοῦ στάσιν, ἀποκρούουσα τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ μὴ ὁμιλοῦσα εἰ μὴ μόνον περὶ «ἐπιστροφῆς» τῶν ἔξω αὐτῆς χριστιανῶν («αἰρετικῶν» ἢ «σχισματικῶν» ἐπονομαζομένων) εἰς τὴν μόνην ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης. Ἄλλ' ἤδη ἐξεπὸνῆσε καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Σύνοδον σχέδιον

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 38 τοῦ προηγουμένου φύλλου.

ἀκριβῆς ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκογενεῖα καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ προϋποθέτει τὴν οἰκονομικὴν αὐτάρκειαν, ἣν ἀσφαλίζει ἡ ἐργασία καὶ ἡ ὑπηρεσία εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετεῖ.

Οὐδὲν ἄπορον λοιπόν, ὅτι καὶ ὁ Ἐφημέριος, ὁ μέγας οὗτος καὶ παραγωγικώτατος ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐν τῷ ἔθνει παράγων ἔχει ἀξιώσεις διὰ μίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν.

Πολλάκις ἠσχολήθη ἡ Ἐκκλησία ἐπίσημως διὰ νὰ ἐξεύρη λύσιν ἱκανοποιούσαν τὸ πρόβλημα τοῦτο, ὅπερ κατήντησεν ἄλτων καὶ ἀκαυθῶδες, εἰς χεῖρας δὲ τῶν δημοκοπούντων εὐκολον καὶ λελυμένων. Οἱ τοιοῦτοι παίζουν μὲ τὴν πείναν καὶ τὴν ἐξαθλίωσιν τοῦ Ἐφημερίου, κατηλεύονται ὅ,τι ὤφειλον νὰ σέβωνται, τοῦτο ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὤφειλον νὰ ἴστανται μὲ δέος.

Παρεκλήθη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Κοσ. Χρυσόστομος ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου, ἵνα συστήσῃ μίαν τετραμελῆ Ἐπιτροπὴν, ἐκ 3 Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ ἑνὸς Ἀντιπροσώπου τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ἵνα μελετήσῃ καὶ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμά της ὑποδεικνύουσα τὸν λυσιτελέστερον τρόπον ἱκανοποιήσεως τοῦ χρονίζοντος τούτου ζητήματος οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἐφημερίων. Ἡ Ἐπιτροπὴ συνῆλθε καὶ συνεζήτησε καὶ κατέληξε εἰς τὰ συμπεράσματά της, ἅτινα διετύπωσεν ἐν ὑπομνήματι αὐτῆς, ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον. Αὕτη ἐνέκρινε ἱτὰ πορίσματα τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐδέχθη δὲ καὶ τὸν Ἀντιπρόσωπον τῶν Ἐφημερίων, οὗτινος πολλὰς ὑποδείξεις υἰοθέτησεν ἡ Ἐπιτροπὴ, καὶ ηὐχαρίστησε τούτον διὰ τὴν πολῦτιμον αὐτοῦ συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ συνέλαβε τὸ θέμα καὶ ἐζήτησε ριζικὴν ρύθμισιν τούτου, φρονούσα ὅτι καὶ ὁ Ἐφημέριος ἔχει δικαίωμα νὰ ζήσει

ἰδιοτύπου τινὸς ρωμαιοκαθολικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἐν ᾧ διαπιστοῖ τις εὐχαρίστως τὸν ἐγκαινισμὸν νέας, «οἰκουμενικῆς» στάσεως αὐτῆς ἔναντι τῶν «κεχωρισμένων ἀδελφῶν». Καὶ ἐνῶ ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἠγωνίζετο ὅπως κρατῆ τοὺς ἑαυτῆς πιστοὺς μακρὰν τῶν ἄλλων χριστιανῶν¹, αἴφνης συνιστᾷ διὰ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἐπισήμου συνοδικοῦ κειμένου εἰς πάντας τοὺς ἐπισκόπους καὶ πιστοὺς αὐτῆς, ὅπως εὐνοῶσι καὶ προ-

1. Ὁ ἀείμνηστος συνάδελφος Β. Ἰωαννίδης (Ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 40 (1963) 96) ἀναφέρει ὡς παράδειγμα τὴν ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Σικιάγου ἀπαγόρευσιν εἰς τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς πάσης ἐπικοινωνίας καὶ παρακολουθήσεως καὶ προσεγγίσεως ἐτι εἰς τὸ ἐν Evanston λαβὸν χώραν τῷ 1954 συνέδριον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ γράφων διεπίστωσεν ἐκεῖ.

ἐπὶ ἴσοις ὅροις πρὸς τοὺς ὁμοιοβάθμους τοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατὰ τὰ προσόντα μορφώσεως καὶ τὰς εὐθύνas του ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐζήτησε δὲ τὴν ριζικὴν ρύθμισιν, διότι πιστεύει, ὅτι ἡ Πολιτεία ἔχει ἀκεραίαν τὴν πρὸς τοῦτο εὐθύνην, μετὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ 90ο/ο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας διὰ θεραπείαν ἰδίων σκοπῶν, διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὁποίων ὑπεύθυνος ἦτο καὶ εἶναι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους. Ἐξεπροσώπει δὲ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία καὶ μετὰ τὸν νοσησμὸν τῆς περιουσίας τῶν διαλυθέντων 330 καὶ πλέον μοναστηρίων τῷ 1833 ὑπὸ τοῦ Κράτους τὰ 3/4 τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Τί ἀπέμεινεν ἐκ τῆς τεραστίας αὐτῆς περιουσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου αὐτῆς! Τί ἐζήτησεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, ἐκφράσασα τὴν εὐχὴν ὅπως ἀναλάβῃ τὸ Κράτος καὶ τὴν μισθοδοσίαν, καὶ τὴν συνταξιοδότησιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ἐφημερίου ὡς ἔχει ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν ἔναντι τῶν Ἐκπαιδευτικῶν καὶ τῶν ἄλλων Ὑπαλλήλων τοῦ Δημοσίου! Ποῦ κεῖται τὸ πνεῦμα τῆς κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως, τὸ πνεῦμα τὸ ἀντιπολιτευτικὸν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆ σκέψει τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ ὁποία υἰοθέτησε τὸ ὑπόμνημα τῆς Ἐπιτροπῆς!

Τί νὰ εἴπη δέκαεὶς διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς «ἀντορθόδοξου, ἀνιστορήτου, παραλόγου καὶ ἀντικανονικῆς», ὃν μὲ πολλὴν ἐλαφρότητα καὶ κουφότητα διετύπωσεν εἰς ἀρθρογράφος περιοδικοῦ ἐντύπου!

Ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν αἰδεσιμωτάτων Ἐφημερίων ἔναντι τῆς ἀνιέρου κατηλεύσεως τούτων καὶ τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς θεμάτων, ἅτινα εἶναι καὶ θέματα καὶ χρεῖαι αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας.

† Ὁ Κυθῆρων ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ἀγωσι τὸν Οἰκουμενισμόν μετὰ συνέσεως καὶ καλλιερ-
γῶσι στενὰς σχέσεις καὶ συνεργάζονται ἐπὶ τοῦ κοινο-
νικοῦ πεδίου μετὰ τῶν «κεχωρισμένων ἀδελφῶν», ὧν
πλέκει τὸ ἐγκώμιον ἰδίως ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ, καὶ
ἐν τέλει κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς ἐναρξέως διαλόγου μετα-
ξὺ τῶν ἐγγύτερον πρὸς ἀλλήλους ἱσταμένων χριστιανῶν
καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. «Διότι πράγματι τὸ τρίτον
κεφάλαιον ἀποτελεῖ ἐπαινετικὴν περιγραφὴν ἐκεῖνων, εἰς
τοὺς ὁποίους λίαν εὐχερῶς καὶ εὐσυνειδήτως προσήπτε-
το ἄλλοτε τὸ ἐπίθετον «αἰρετικὸς» ἢ «σχισματικὸς»,
ὁ δὲ σκοπὸς καὶ τὸ ὕφος του εἶναι τοσοῦτον καινο-
φανῆ, ὥστε, συγκρινόμενα πρὸς τὴν στάσιν τὴν ἐπι-
δειχθεῖσαν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους αἰῶνας,
δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἐπαναστατικά. Ὁ
θεμελιῶν ἰσχυροτέρων τῶν τῆς Διαμαρτυρήσεως²,
διότι ἡ Ὁρθοδοξία διεφύλαξε τὴν κατ' αὐθεντικὴν
ἀποστολικὴν διαδοχὴν — τουτέστι θεῖω δικαίῳ — ἱε-
ραρχίαν ὡς σύλλογον, ὅλα τὰ μυστήρια ἀγωγὸς θείας
χάριτος, τὴν κοινὴν πρὸς ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας
παράδοσιν τῶν δέκα πρώτων αἰῶνων, περιλαμβάνου-
σαν καὶ τὰς ἐπτὰ πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους,
ἔτι δὲ τὴν πρὸς τὴν Παναγίαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν³.
Τὸ ἐγκώμιον τῆς Διαμαρτυρήσεως ἐνδιατρίβει περὶ
τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς
προερχομένας καὶ προσαγομένας δογματικὰς ἀξίας,
περὶ τὴν προσοχὴν ἢ ὅποια δίδεται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν
Ἁγίαν Γραφήν καὶ δὴ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην,
περὶ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, τέλος δὲ περὶ
τὴν φροντίδα μετ' ἧς οὗτοι ἐπιχειροῦσι νὰ ζῶσι κατὰ
Χριστόν, ἀποκομίζοντες οὕτω καρποὺς ἀγάπης, διὰ
τῶν ὁποίων τρέφουσι τὰς πνευματικὰς αὐτῶν κοινό-
τητας»⁴.

Γενικῶς τὸ παρὸν «σχῆμα», μὴ ἀσχολούμενον
περὶ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ παραγνωρίζον
τὴν δρᾶσιν καὶ σημασίαν αὐτῆς, ὡς μὴ ὄφειλε, στη-

2. Ὁ Γάλλος ἐπίσκοπος Κολλὲν παρετήρησεν, ὅτι
καὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι διαφέρουσιν οὐσιαστικῶς ἀπὸ τῶν
Προτεσταντικῶν, διότι ἡ αὐθεντικὴ Ἱεραρχία αὐτῶν καὶ ἡ
παρ' αὐταῖς ὑπαρξίς τῶν ἐπτὰ Μυστηρίων, καὶ μάλιστα τοῦ
τῆς θείας Εὐχαριστίας, συνιστῶσι στερεὸν θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ
ὁποίου δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ ὁ Οἰκουμενισμὸς καὶ ὁ διά-
λογος. Ἐν τούτοις ὅμως κατὰ τὸν 19^ο αἰῶνα συχνάκις μετε-
χειρίσθημεν αὐτοὺς ὡς ἐὰν ἦσαν Διαμαρτυρόμενοι, τῇ δὲ
2 Μαΐου 1949 παπικὸν διάταγμα ἐκήρυσσεν ἀκύρους τοὺς
ἐνώπιον ὀρθοδόξων ἱερέων συναπτομένους μικτοὺς γάμους,
διανοῖγον εὐρύτερον τὸ μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν χάσμα, ἂν
καὶ μέχρι τοῦ 19^ο αἰῶνος τὰ Μυστήρια τὰ μεταδιδόμενα ὑπὸ
ἐκατέρωθεν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκυροῦντο ὑπὸ τῆς ἄλλης». Καὶ
ὁ καρδινάλιος Ταπποῦνι ἐξήτησεν ἰδιαιτέρον κεφάλαιον
ἐν τῷ «σχῆματι» διὰ τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, διότι ἡ
στάσις αὐτῶν ἐναντι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι
βασικῶς διάφορος τῶν ἀπὸ τοῦ 19^ο αἰῶνος δημιουργηθεισῶν
χριστιανικῶν Κοινοτήτων, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συνε-
ξέτασις αὐτῶν.

3. Ἐν τῷ «σχῆματι» ὁμολογεῖται, ὅτι «manche Aspekte
der geoffenbarten Wahrheit wurden von der östlichen
Theologie besser beleuchtet als von der westlichen,
so dass sich die verschiedenen Formeln eher ergänzen
als widersprechen». («Herder — Korrespondenz» 18 (1964)
196).

4. «Καθολικὴ» 36 (1963) φύλ. 1368, σ. 4.

ρίζει τὸν Οἰκουμενισμόν κυρίως ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς
ἀνανεώσεως τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ
τῆς πίστεως αὐτῆς καὶ τῆς εὐκολονοήτου ἐρμηνείας
καὶ προσφορᾶς αὐτῆς πρὸς τοὺς κεχωρισμένους ἀδελ-
φοὺς καὶ ἐπὶ τῆς μετ' αὐτῶν συνεργασίας ἐπὶ τοῦ κοι-
νωνικοῦ πεδίου κ.τ.τ., καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέ-
ρασμα, ὅτι ἐνδείκνυται ἢ ἐναρξίς οἰκουμενικοῦ δια-
λόγου⁵ μεταξύ τῶν ἐγγύτερον πρὸς ἀλλήλους ἱστα-
μένων χριστιανῶν καὶ ὅτι εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν μέλλοντας
νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα καὶ
κοινωνίαν δέον «μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι βᾶρος, πλὴν
τῶν ἐπάναγκες τούτων»⁶. Εἰδικώτερον δὲ ὡς πρὸς τὴν
Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν συνιστᾷ, ὅπως ἀπο-
κατασταθῶσιν αἱ σχέσεις ἐκεῖναι, αἵτινες ὑφίσταντο
μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς καθέ-
δρας τῆς Ρώμης πρὸ τοῦ χωρισμοῦ, ὅτε ἡ τελευταία
αὐτὴ προήδρευεν ἐν ἀγάπῃ, ἀναγνωρίζομένης τῆς ἀπο-
στολικότητος καὶ τῆς ὑψίστης σημασίας τῶν Ἀνατο-
λικῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὰς ὁποίας συνιστᾶται πᾶσα
τιμὴ καὶ ἀγάπη, λόγῳ τῆς μεγάλης πνευματικῆς πα-
ραδόσεως αὐτῶν.

Παρατηρήτεον ὅμως ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω πε-
ριεχόμενα ἐν τῷ σχεδίῳ, ἀναντιρρήτως καλὰ καὶ ἐπι-
δοφόρα, προορίζονται μᾶλλον πρὸς ἐσωτερικὴν χρῆ-
σιν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι διὰ τὴν
κατήχησιν καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἐν γένει καθοδήγησιν
τῶν ρωμαιοκαθολικῶν πιστῶν πρὸς τὸν ἀληθῆ Οἰκου-
μενισμόν, ἐνῶ ὁ ὑπὸ τοῦ σχεδίου προτεινόμενος, ὡς
περιοριζόμενος ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τῆς λατινικῆς
παράδοσεως, εἶναι μονομερῆς καὶ ἐλλιπὴς σφόδρα,
ἀτυχῶς δὲ ἀγνοεῖ τελείως τὴν παγκοσμίου δράσεως
καὶ διαστάσεων ἐξωρωμαϊκῆν Οἰκουμενικὴν Κίνη-
σιν, ὡς εἴπομεν⁷. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἱκανοποίησεν
οὔτε τοὺς μὴ ρωμαιοκαθολικοὺς παρατηρητὰς καὶ
μελετητὰς τοῦ ἔργου τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου,
οὔτε καὶ ἱκανοὺς θιασάτας τοῦ ὀλοκληρωμένου Οἰ-
κουμενισμοῦ ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους καὶ θεο-
λόγους ἔξω καὶ ἔσω τῆς Συνόδου, ὧν δὲν ἐπέτυχεν νὰ
ἐκφράσῃ τὸ εὐρὸν καὶ γνήσιον οἰκουμενικὸν πνεῦμα.
Οὕτως ἐπίσκοποι, ὁμιλήσαντες ἐπὶ τοῦ «σχήματος»,
ἐχώρησαν πολὺ πέραν αὐτοῦ πρὸς εὐρύτερους οἰκου-
μενικοὺς ὀρίζοντας, τυχόντες τῆς ἐπιδοκιμασίας πολ-
λῶν μελῶν τῆς Συνόδου, ὡς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς πολλῶν
Ρωμαιοκαθολικῶν, Ὁρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομέ-

5. Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ «σχήματος» πολλοὶ ἐπίσκοποι
ὑπεστήριξαν, ὅτι ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος δέον νὰ διεξαχθῇ
ὑπὸ εἰδικῶν θεολόγων, οἵτινες οὐ μόνον ἔχουσι βαθεῖαν γνῶσιν
τῆς Θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας των, ἀλλὰ συνάμα γνωρίζουσιν
ἐπαρκῶς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ
τῶν ἄλλων χριστιανῶν. («Herder — Korrespondenz», αὐτόθι
σ. 202).

6. Πράξ. 15, 28.

7. Πράγματι «es fehlt ein konkreter Hinweis auf die
Einheitsbewegung zwischen den nichtkatholischen Kirchen
und Gemeinschaften. Selbst wenn man der Tatsache
Rechnung trägt, dass es sich um ein Konzilsdokument
handelt, das sich direkt nur an die Katholiken wenden
will, so hätte man einen Hinweis auf diese Einheitsbewe-
gung und ihre Ausformung im Welttrat der Kirchen erwar-
tet. So lautete die Kritik mehrerer Väter». («Herder —
Korrespondenz», αὐτόθι σ. 196).

νων θεολόγων. 'Αλλ' ούτως ή Ρωμαιοκαθολική 'Εκκλησία, επιμένουσα να άγνοή έν τῷ «σχήματι» αὐτῆς τήν λίαν καρποφόρως δρώσαν Οικουμενικήν Κίνησιν τῶν άλλων 'Εκκλησιῶν, κατεσκεύασεν έν αὐτῷ ἴδιον, ρωμαιοκεντρικόν ούτως εἰπεῖν, Οἰκουμενισμόν, ὅστις, τοποθετῶν έν τῷ κέντρῳ τήν Ρωμαϊκήν 'Εκκλησίαν, ὡς τήν μόνην ἀληθῆ 'Εκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὑπό τόν Πάπαν, ἀξιοῖ τήν εἰς αὐτήν «ἐπιστροφῆν» πάντων τῶν άλλων μὴ ρωμαιοκαθολικῶν χριστιανῶν ὡς πεπλανημένων καί ἀπολωλότων «αἰρετικῶν» καί «σχισματικῶν», ὅπως ἀπεκαλοῦντο ὑπό τῆς Ρώμης ἄλλοτε οὔτοι, μετά τῶν εἰς ἄς ἀνήκουσι «κοινοτήτων» καί οὐχί 'Εκκλησιῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ὑπό κρίσιν «σχῆμα», ἐνῶ ἐξ ἐνός ἔχει βεβαίως ἀξίαν τινα διὰ τοῦ ἔσω τῆς Ρωμαϊκῆς 'Εκκλησίας χριστιανούς, ἄτε μουῦν αὐτούς εἰς τήν οἰκουμενικήν ἰδέαν καί διαπαιδαγωγοῦν αὐτούς διὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐνότητος πρὸς τοὺς άλλως φρονούντας δίσταμένους ἀδελφούς, δι' ὧν Χριστὸς ὁμοίως καταγγέλλεται, ὅμως δὲν δύναται ἐξ ἄλλου νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς ὁ Οἰκουμενισμὸς αὐτοῦ ὑπό τῶν ἔξω τῆς Λατινικῆς 'Εκκλησίας χριστιανῶν, καί μάλιστα ὑπό τῶν 'Ορθοδόξων, οἵτινες εὐλόγως ἀπορρίπτουσι ἀπολύτως πᾶσαν ἰδέαν «ἐπιστροφῆς» πρὸς τήν 'Εκκλησίαν ἐκείνην, τήν ὁποίαν ἤδη ἀπὸ μιᾶς χιλιετηρίδος ἐθεώρουσαν ὡς ἐκπεσοῦσαν τῆς ὀρθῆς πίστεως καί ἀποκοπέσαν διὰ τοῦ Σχίσματος ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τῆς «μῖας, ἀγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς 'Εκκλησίας». 'Αλλὰ πλὴν τούτου καί δι' ἄλλους προσέτι λόγους δὲν δύναται ὁ ὑπό τοῦ «σχήματος» εἰσηγούμενος ρωμαιοκεντρικὸς Οἰκουμενισμὸς νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς. 'Αποφεύγοντες ἐπὶ τοῦ παρόντος καί μέχρι τῆς κατὰ τήν τρίτην φάσιν τῆς Συνόδου τελικῆς ἀναμορφώσεως καί κυκλοφορίας τοῦ συνοδικοῦ κειμένου περὶ Οἰκουμενισμοῦ νὰ ἀναφέρωμεν πάντας τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡμεῖς οἱ 'Ορθόδοξοι ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν τὸν εἰσηγούμενον ὑπ' αὐτοῦ ρωμαιοκαθολικόν Οἰκουμενισμόν, θὰ περιορισθῶμεν ἐνταῦθα νὰ ἐκθέσωμεν μόνον δύο.

Πρῶτον ἐν τῇ εἰς τὰς 'Ανατολικὰς 'Εκκλησίας ἀναφερομένη τελευταία παραγράφῳ τοῦ τρίτου κεφαλαίου τοῦ σχεδίου, ἐν ἧ ὁ λόγος περὶ τῶν ἀναγκαιῶν δρων πρὸς ἐπανένωσιν τῶν 'Ορθοδόξων καί τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀναφέρεται ὅτι δέον νὰ ἐπανέλθωσιν οὔτοι εἰς τὰς πρὸ τοῦ Σχίσματος ὑφισταμένας σχέσεις μεταξύ τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν καί τῆς Ρωμαϊκῆς 'Εδρας, «ex quibus officium romanae sedis, cuius est praesidere in caritate, insigniter elucebat». 'Επὶ τοῦ σημείου ὅμως τούτου ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι καί ἡ φράσις «προεδρία (ἢ πρωτεῖον) τῆς ἀγάπης» νοεῖται ὑπό τῶν 'Ορθοδόξων ὡς ἀναφερομένη οὐχί βεβαίως εἰς πρωτεῖον ἐξουσίας, ἀλλ' εἰς ἀπλοῦν πρωτεῖον τιμῆς τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, ὅστις δύναται νὰ λογιζῆται ὡς ὁ τιμῆς ἔνεκεν πρῶτος ἐπίσκοπος μεταξύ τῶν ἴσων αὐτῷ συνεπισκόπων, ἀλλ' ἄνευ οὐδεμιᾶς δικαιοδοσίας (jurisdictio) καί τῶν παρεπομένων αὐτῇ⁸. 'Επιμένομεν ἐπὶ τοῦ ση-

8. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐννοίαν εἶχε καί ἡ ἀπομονωθεῖσα καί παρερμηνευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ τύπου τοῦ

μείου τούτου τοῦ σχεδίου, πρὸς τοῖς άλλοις, καί διὰ νὰ ἀποκρούσωμεν διαρρήδην τὴν κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς Συνόδου παρατήρησιν τοῦ καρδιναλίου Βεασσί, εἰπόντος ὅτι τὸ σχέδιον πρέπει νὰ γράφῃ, ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης εἶναι οὐ μόνον προεδρία ἀγάπης, ἀλλὰ καί πρωτεῖον ἐξουσίας. 'Ομοίως ἢ ἐν συνεχείᾳ μνεῖα ἐν τῇ αὐτῇ παραγράφῳ τῆς ἐνωτικῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας τοῦ 1439, ὡς καταρριψάσης τὸ τεῖχος τοῦ χωρισμοῦ μεταξύ τῶν δύο 'Εκκλησιῶν 'Ανατολικῆς καί Δυτικῆς⁹, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἔχη τὴν ἐννοίαν, ὅτι ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν 'Ορθοδόξων ἡ Σύνοδος ἐκείνη καί ὁ ἐνωτικὸς ὅρος αὐτῆς, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ οὗτος ἀφετηρίαν καί βᾶσιν περαιτέρω συζητήσεων, κατὰ τὸν ἀρξόμονον διάλογον μεταξύ τῶν 'Ορθοδόξων καί τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, διότι τὴν Σύνοδον ἐκείνην ἀπεκήρυξε καί κατέκρινε καί κατήργησεν ὀλοσχερῶς ἡ 'Ορθόδοξος Καθολικὴ 'Εκκλησία διὰ πανορθοδόξου ἐξεγέρσεως¹⁰.

Ἐξωτερικοῦ προσσχόρευσις τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' ὡς «πρώτου ἐπισκόπου» ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μητροπολίτου Θυατείρων 'Αθηνάγου, μεταβάντος εἰς Ρώμην πρὸς διακανονισμόν τῶν λεπτομερειῶν τῆς συναντήσεως τῶν δύο Πατριαρχῶν ἐν 'Ιεροσολύμοις τῇ 5 καί 6 'Ιανουαρίου 1964. 'Αντίθετος ἐρμηνεία αὐτοῦ ἐν ἐννοίᾳ ρωμαιοκαθολικῆ ἀντίκειται πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν τε ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῆς 'Ορθοδόξου Παραδόσεως τῆς 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου ἡ «'Εκκλησία», ὅτε περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν τὸ ὑπό ἔξω δὴ δημοσιογράφων, ὡς μὴ ὠφέλε, περικοπὴν καί πχερμηνευθὲν τμήμα ἔχει ὡς ἐξῆς: «'Ισως ἢ 'Υμετέρα 'Αγιότης εἶναι προωρισμένη, ὡς πρῶτος ἐν ἴσοις ἐπίσκοπος τῆς 'Εκκλησίας, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν άλλων Πατριαρχῶν—'Αρχηγῶν τῆς 'Ανατολῆς καί τῆς Δύσεως, νὰ κλέσῃ τὴν Διάσκεψιν ἐκείνην, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν χριστιανῶν νὰ μελετήσωμεν μέσα καί τρόπους πρὸς ὀλιγότρευσιν τῆς ἀμαρτίας, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, πρὸς προστασίαν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εἰρήνης τῶν λαῶν τῶν ἀπειλούμενων ὑπὸ κοινοῦ ἔχθρου, τῆς ἀθείας καί τῆς τυραννίας». 'Αλλὰ καί πάλιν διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς τοιαύτης Διασκέψεως ὑπὸ τοῦ Πάπα θὰ ἀπηρτεῖτο ὑπὸ τῶν 'Ορθοδόξων, ὅπως οὗτος ἀσπασθῇ προηγουμένως τὴν πλῆξαν ἰσοτιμίαν μεταξύ τῶν Πατριαρχῶν τῶν δύο Καθολικῶν 'Εκκλησιῶν, τὴν ἰσοτιμίαν τοῦ primus inter pares honoris causa, ὡς προσέλεχθη, ὅποτε, «ἐάν ἠσπάζετο τὴν ἀποστολικὴν ἰσοτιμίαν καί ἰσαδελφίαν, ἔπρεπε, ὡς ἐν ἴσοις πρῶτος καί πρῶτος τῇ τῆς ἔδρας τάξει, κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον, νὰ ἀπευθύνῃ γράμμα ἰδιαίτερον πρὸς ἕκαστον τῶν Πατριαρχῶν καί τῶν Συνόδων τῆς 'Ανατολῆς, οὐχ ἵνα ἐπιβάλῃ ἐγκυκλίως καί δημοσιογραφικῶς, ὡς πάντων ἄρχων καί δεσπότης, ἀλλ' ἵνα ἐρωτήσῃ ἀδελφῶς ἀδελφός, ἰσοτιμὸς τε καί ἰσοβάθμιος, εἰ συνεγκρίνουσι ποῦ καί πῶς καί ὁποίας ἐστὶς συνόδου τὴν συγκρότησιν», ὡς ἀπήντησε τῇ 5 'Οκτωβρίου 1868 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' πρὸς τὴν παπικὴν ἀντιπροσωπεῖαν, ἥτις ἐπέδωκεν αὐτῷ πρόσκλησιν εἰς τὴν Α' Βατικάνειον Σύνοδον. (Παρά 'Ιω. Καρμίρη, Τὰ Δογματικὰ καί Συμβολικὰ Μνημεῖα... τ. II, σ. 929).

9. 'Ο ἔξαρχος τῶν ἐν Γαλλίᾳ Οὐκρανῶν Μ α λ α ν τ σ ὀ ν, παρεμβὰς κατὰ τὴν συζήτησιν, εἶπεν ὅτι «τὸ τεῖχος τοῦτο, μὲν κατερρίφθη ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀνεστηλώθη μετ' οὐ πολὺ, διότι ἡ ἐνότις δὲν ἀνεζητήθη δι' ἄγνοῦς λόγους, ἀλλὰ διὰ πολιτικῶς».

10. Οὔτω π.χ. ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Ορθόδοξος Σύνοδος τοῦ 1484, ἥτις ἐπὶ ἀνατροπῇ συνέστη τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀπεφάσισε: «Διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ τόμου καί τὴν ἐν

Δεύτερον τὸ ὑπὸ κρίσιν σχέδιον περὶ Οἰκουμενισμοῦ ἀνακηρύσσει ὡς μόνην ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν, ἀποκλειομένων πασῶν τῶν ἔξω αὐτῆς εὐρισκομένων, μηδ' αὐτῆς τῆς γεραρᾶς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξαιρουμένης. Οἱ «κωχωρισμένοι ἀδελφοί» καὶ αἱ Ἐκκλησίαι καὶ Κοινότητες αὐτῶν, ἰσχυρίζεται, δὲν ἔχουσι τὴν ἐνότητα ἐκείνην, ἣν ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν νὰ δωρήσῃ εἰς πάντας τοὺς βεβαπτιζομένους μόνον ἐν τῇ Ῥωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ εὐρηται αὕτη καὶ μόνον ἐν αὐτῇ εἶναι δυνατὸν νὰ μεταδοθῶσιν εἰς τὸν χριστιανὸν πᾶσαι αἱ δωρεαὶ τῆς θείας χάριτος, διότι μόνη αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία. Ἀντιπαρατηρητέον ὅμως ὅτι καὶ ἡ Ὁρθοδοξία πιστεῖται ἀπραδάντως, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ὄντως ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, διότι αὕτη διετήρησεν ἀκεραίαν καὶ ἀνόθευτον τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας¹¹,

Φλωρεντία συστάσαν ἀνατρέπομεν σύνοδον, καὶ ἅπερ ὁ ἐκδοθεὶς αὐτῆς ὅρος περιέχει κεφάλαια, καὶ ἀργὴν καὶ ἀνεπύργητον ἀποφανόμεθα ἀπὸ τοῦδε ταύτην εἶναι, καὶ ὡς μὴδὲ τὸ κατ' ἀρχὰς ὅπως συστάσαν ἡγοῦμεθα καὶ ἔχομεν, ὡς ἀσύμφωνα δογματίσασαν καὶ πολέμια ταῖς πρὸ αὐτῆς ἁγίαις Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν λοιπῶν...» (Βλέπ. Ἰω. Κ. α. μ. ἱ. ρ. η., τὰ Δογματικά καὶ Συμβολικά Μνημεῖα... τ. Ι 2, σ. 28—29).

11. Ἐξ ἀφορμῆς ἰσχυρισμοῦ τοῦ Karl Barth, ἐν τῇ «Réforme» τῆς 23.10.1948 (πρβλ. καὶ «Service oecuménique de presse et d' information» τῆς 29.10.1948, σ. 262), ὅτι εἰς τὴν Α' γενικὴν συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀμστερνταμ, «οὐδεμία τῶν ἀντιπροσωπευθεισῶν Ἐκκλησιῶν παρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν ἄλλων μετὰ τῆς ἀξιώσεως ὅτι εἶναι ἡ μόνη σώζουσα καὶ ἀλάθητος Ἐκκλησία»,—ἠσχολήθημεν περὶ τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὰ ἡμέτερα «Ἐκκλησιολογικά» (Ἀθῆναι 1953), δεῖξαντες ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀρθοδόξων δογματικοσυμβολικῶν μνημείων, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία πάντοτε ἐπίστευε καὶ διεκήρυττεν, ὅτι εἶναι ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ μελέτῃ διεπιστώσαμεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀεὶποτε ἐδίδαξε καὶ διεκήρυξε κατὰ τὸν πλεόν ἐπίσημον καὶ κατηγορηματικὸν τρόπον, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ μία καὶ μόνη ἀληθὴς καὶ ἀλάθητος καὶ σώζουσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ κατέχουσα ἀκεραίαν καὶ ἀπαρχάρακτον τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀποκλυθεῖσαν, ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων διδασκείσασιν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οἰκουμενικῶν καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν Συνόδων καὶ Πατέρων ἀναπτυχθεῖσαν δογματικὴν διδασκαλίαν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας μόνον θεωρεῖται δυνατὴν τὴν ἐπανεναῶσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς τοιαύτη, λοιπόν, μόνη ἀληθὴς καὶ σώζουσα καὶ κατέχουσα τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν Ἐκκλησία καὶ μόνη ἄμεσος κληρονόμος τῆς πίστεως, τῶν ἀρχῶν, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν παραδόσεων τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ «μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου, ἀπορρίπτουσα τὰς ἑτεροδόξους θεωρίας περὶ «κλάδων» ἢ «μελῶν» τῆς Ἐκκλησίας ἢ «συνοδοιοπορουσῶν Ἐκκλησιῶν» κ.τ.δ., ὡς καὶ τὰ Μυστήρια τῶν Ἑτεροδόξων, ὡς τελούμενα ἔξω τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης ταμιούχου τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας κιβωτοῦ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ διδασκαλία δὲ καὶ ἀξίωσις αὕτη τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, περιλαμβανομένη μετὰ τῶν ἄρθρων πίστεως αὐτῆς καὶ ὑποσημειωμένη καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐτι τῶν ὑπ' αὐτῆς χρησιμοποιουμένων πάντοτε ὄρων καὶ ὀνομάτων καὶ αὐτοχαρακτηρισμῶν, διετυπώθη πολλακίς κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἐν ἐπιστήμῃ ἐκκλησιαστικῶς κειμένους καὶ ἐν θεολογικοῖς συγγράμμασιν ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν εἰδικῶν ὀρθοδόξων θεολόγων καὶ δὴ καὶ τῶν μετασχόντων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως...» (σελ. 4—5).

τοῦθ' ὅπερ δὲν ἰσχύει ἀπολύτως διὰ τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Πάντως διαπιστοῦμεν, ὅτι ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τὸ «σχῆμα» ἀκολουθεῖ τὴν γραμμὴν τοῦ ἐναρκτηρίου λόγου τοῦ Πάπα Παύλου καὶ τοῦ περὶ Ἐκκλησίας «σχήματος»¹², ἐφ' ὅσον ἡ περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλία ὑπόκειται ὡς βᾶσις τῆς ὁμοίας περὶ Οἰκουμενισμοῦ. Οὐχ ἤττον διαπιστοῦμεν διπλῆν τινα παρέκκλισιν ἀπ' ἐκείνων, ἀναφερομένων τοῦτο μὲν εἰς τὴν μὴ ἐπανάληψιν τοῦ παλαίου ἀναροῦ λατινικοῦ τροπαρίου περὶ «ἐπιστροφῆς» τῶν «αἰρετικῶν» καὶ τῶν «σχισματικῶν» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης¹³, τοῦτο δέ, τὸ καὶ σπουδαιότερον, εἰς τὴν διά-

12. Βλέπ. «Ἐκκλησίαν» 40 (1963) 482, 577 καὶ 41 (1964) 16.

13. Ἀκόμη καὶ τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν Β' Βατικάνειον Σύνοδον ἐν ἀρχῇ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν ἐργασιῶν τῆς «σχῆμα» περὶ ἐνότητος» γράφει: «ἐάν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία προσέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ καταλάβῃ τὴν ἀναμένουσαν αὐτὴν θέσιν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην», καταλήγει δὲ ἐπαναλαμβάνον τὴν εὐχὴν ἐκ τῆς Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: «Παῦσον τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν, τοὺς πεπλανημένους ἐπανάγαγε καὶ συναψον τῇ ἁγίᾳ σου Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ», δηλ. αὐτῇ τῇ Ῥωμαϊκῇ. (Χρυσόστομου Μύρων, ἐνθ' ἄν. σ. 174). Ἐνωρίτερον καὶ ὁ Πάπας Ἰωάννης ΚΓ' εἶχε δηλώσει πρὸς ἡγέτας τῆς «Καθολικῆς Δράσεως»: «Θὰ ἐπιδείξωμεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ὄψῳ αὐτῆς τῷ μεγαλεῖῳ καὶ θὰ εἴπωμεν πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἵτινες εἶναι κωχωρισμένοι ἀπ' ἡμῶν, αὐτῆ, ἀδελφοί, εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία» προσέλαθετε, προσέλθετε αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἐπιστροφῆς· ἐπανάλαθετε, διὰ νὰ καταλάβῃτε τὰς θέσεις, ἀς κατεῖχον οἱ πρόγονοι ὑμῶν». (Ἰω. Κ. α. ρ. μ. ἱ. ρ. η., Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης κατὰ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ ἡ ἐξαγγελθεῖσα νέα «οἰκουμενικὴ» Σύνοδος αὐτῆς, Ἀθῆναι 1959, σ. 18). Καὶ ἄλλοτε δὲ προσεκάλει τοὺς Ὁρθοδόξους «οὐχὶ εἰς ξένον, ἀλλ' εἰς τὸν ἴδιον καὶ κοινὸν πατρικὸν οἶκον» (AAS. 51 (1959) 515, 53 (1961) 265' 266). Βλέπ. καὶ H. Küng, Konzil und Wiedervereinigung. Erneuerung als Ruf in die Einheit. Wien 1962, σ. 14 ἐξ. «Ὅθεν δικαίως ἡ «Καθολικὴ» (36 (1963) φύλ. 1366, σ. 4) ἐξάγει τὸ καθόλου «ῥος» τοῦ ὑποβληθέντος εἰς τὴν δευτέραν φάσιν καὶ ὡς κρινόμενου νέου σχεδίου περὶ Οἰκουμενισμοῦ διὰ τῶν ἐξῆς: «Τὸ ῥος τοῦ διαφέρει πολὺ τοῦ ῥος τῶν μέχρι πρό τινας ἐπισήμων (παπικῶν—ἐκκλησιαστικῶν) ἐγγράφων, τὸ ὅποιον ἤθελε νὰ εἶναι «ὑμνεὲς πρὸς τοὺς «αἰρετικούς» καὶ «σχισματικούς» χριστιανούς, ἐνῶ προσεκάλει αὐτοὺς «πατρικῶς», ὅπως ἀναγνώρισαν τὰ σφάλματά των. Παρὰ τὴν ἀγαθότητα τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἐδήγησαν τὸν Πῖον Θ' καὶ τὸν Πῖον ΙΒ' εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοιούτων φράσεων, τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο πάντοτε ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐπιδικώμενον, διότι οὕτως οἱ διιστάμενοι ἀδελφοὶ ἐθεώρουν ἐαυτοὺς ὑβρίζομένους καὶ κατηγοροῦν τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν δι' ὑπερφανίαν καὶ πλάνας, ἐνῶ αὕτη δὲν ἐπηροεάζετο ἐκ τῶν μομφῶν τούτων, θεωροῦσα ταύτας ὡς ἐνδείξεις τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τῶν «αἰρετικῶν». Ἐνταῦθα δὲν ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅτι καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν, ὅτι δηλ. αὐτῆ εἶναι κενὸς πλεόν νὰ κατapaύσωσιν αἱ τοιαῦται περὶ «ἐπιστροφῆς» τῶν Ὁρθοδόξων προσκλήσεις καὶ αἱ ἄλλαι γνωσταὶ οὐνιτικαὶ καὶ λοιπαὶ προσηλυτιστικαὶ μέθοδοι καὶ ἐνεργεῖαι τοῦ Βατικάνου, ὡς καὶ αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ πρὸς βίαιαν ἐπιβολὴν τῆς ἐνώσεως διὰ πολιτικῶν καὶ διπλωματικῶν καὶ ἄλλων ἀθεμίτων ἢ ἀπατηλῶν μέσων, αἱ ὁποῖαι, δοκιμασθεῖσαι καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐξακολουθητικῶς μέχρι σήμερον, δὲν ἴσχυσαν νὰ γεφυρώσωσιν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἐπηύξησαν καὶ διηύρυναν τὸ χωρίον τὰς δύο ἀδελφᾶς Ἐκκλησίας χάσμα. Ἀκόμη καὶ ἐν ἔτει 1956 ἐπεδίωξε διὰ τῆς πολιτικῆς ὁδοῦ τὸ Βατικάνον τὴν ἀνταλλαγὴν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἢ τὴν συναψὴν κοινοῦ κράτους

κρισιν μεταξύ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων χριστιανῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι ἀποτελοῦσιν «Ἐκκλησίας», οἱ δὲ τελευταῖοι συγκροτοῦσιν ἀπλᾶς τινες «χριστιανικὰς κοινότητες», αἵτινες ἀξιολογοῦνται καὶ χαρακτηρίζονται ὡς Ἐκκλησίαι ἢ μὴ ἐπὶ τῇ βάσει ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν *vestigia Ecclesiae*, τὰ ὁποῖα ἐκάστη κατέχει, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς κοινωνίας αὐτῶν μετὰ τοῦ Πάπα καὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ πρωτείου ἐξουσίας αὐτοῦ.

Γενικῶς ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία φαίνεται παριστώσα ἑαυτὴν ὡς εὐρισκομένην ἐν τῷ κέντρῳ κύκλου τινός, ἀποτελοῦντος τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, ἐξῶ τοῦ ὁποίου ἴστανται αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι καὶ Κοινότητες. Ταύτας δὲ θεωρεῖ καὶ ἀξιολογεῖ γενικώτερον μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἑαυτῶν δογματικῆς διδασκαλίας, τῆς λατρείας, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν περισωθέντων ἐκκλησιολογικῶν στοιχείων καὶ ἰχνῶν, εἰδικώτερον δὲ καὶ κυρίως μεταχειρίζεται ὡς κριτήριον τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναγνώρισιν ἢ μὴ τοῦ πρωτείου ἐξουσίας τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Πάπα, μετὰ τῶν μεταγενεστέρων λατινικῶν δογμάτων, τῶν ἀνακηρυχθέντων μονομερῶς ὑπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἢ ὑπὸ τῶν Παπῶν, δυνάμει τοῦ ἀπορριπτομένου ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Κοινοτήτων ἀλαθήτου αὐτῶν. Ὡστε ἡ ἀναγνώρισις τοῦ πρωτείου καὶ ἡ μετὰ τῆς ὑπὸ τῶν Πάπα κοινωνίας θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν κατ' ἀρχὴν ὡς ὁ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ὁρος ἀναγνώσεως ὑπ' αὐτῶν χριστιανικῆς τινος κοινότητος ὡς Ἐκκλησίας. Τὸ κριτήριον τοῦτο δυστυχῶς ἐφαρμόζεται κατ' ἐξοχὴν προκειμένου καὶ περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, ἐνῶ συμφωνεῖ σχεδὸν εἰς πάντα τὰ λοιπὰ μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοὐλάχιστον δὲν θὰ ἦτο ἴσως ἀδύνατον νὰ ἐπέλθῃ κατ' οἰκονομίαν συμφωνία τις διὰ τοῦ διεξαχθησομένου θεολογικοῦ διαλόγου καὶ εἰς τὰς ὑφισταμένας μεταξύ αὐτῶν, εὐαριθμοὺς ἄλλως τε, δογματικὰς διαφορὰς, ἐν τούτοις διαφανεῖ ριζικῶς ἀπορρίπτουσα τὸ παπικὸν πρωτεῖον ἐξουσίας μετὰ τοῦ συνυφασμένου μετ' αὐτοῦ ἀλαθήτου. Οὕτως, ἄρα, ἀληθῆς *Criux* τῆς διαστάσεως καὶ διαιρέσεως καὶ τῆς δυσχερείας τῆς ἐπανενώσεως τῶν δύο ἀδελφῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐγένετο καὶ παραμένει πάντοτε τὸ παπικὸν πρωτεῖον ἐξουσίας, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω.

Κατὰ διάφορον ὅμως τρόπον ἀντιμετωπίζει τὸ ἐνωτικὸν πρόβλημα καὶ διάφορον ἐν προκειμένῳ κριτήριον ἐφαρμόζει ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία.

μετὰ τῆς Ἑλλάδος, τοῦθ' ὅπερ προὐκάλεσε τὴν ἐξέγερσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας, συνελθοῦσης εἰς ἕκτακτον σύνοδον κατὰ μῆνα Ἰούλιον 1956 ἐν Ἀθήναις καὶ ματαιωσάσης τὰς μεταξύ Ρώμης καὶ Ἀθηνῶν διεξαχθείσας τότε πολιτικὰς διαπραγματεύσεις («Ἐκκλησία» 33 (1956) 273 ἐξ., 277 ἐξ.). Ἐπομένως ἐπιβάλλεται, ὅπως, ἀντὶ τῶν τοιούτων δογματισθεῶν καὶ ἀποτυχουσῶν ἐνεργειῶν καὶ μεθόδων, ἀντιμετωπισθῆναι πρεπόντως καὶ εἰλικρινῶς ἐν ἀγάπῃ καὶ ταπεινοφροσύνῃ τὸ μέγα καὶ δύσλυτον ἐνωτικὸν πρόβλημα δι' ἀπ' εὐθείας θεολογικοῦ διαλόγου συνεχοῦς καὶ ἐπιμόνου καὶ ἀπροκαταλήπτου μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν ἰσοτιμίᾳ, καθὼς προὔτεινε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπ' ἐσχάτων πρὸς τὸ Βατικανόν.

Οὕτω προτείνει αὕτη ἐπιστροφήν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸ τοῦ Σχίσματος ἡνωμένην Ἐκκλησίαν, τὴν κοινὴν μητέρα αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεμακρύνθησαν. Τὸ δὲ κριτήριον αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ ἡ συμφωνία ἢ ἀσυμφωνία πασῶν τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν — συμπεριλαμβανομένων βεβαίως καὶ τῶν ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἐν τῇ Δύσει Μεταρρυθμίσεως τοῦ ἰσ' αἰῶνος προελθουσῶν — πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς καὶ πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν, τὴν θεῖαν λατρείαν καὶ τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης καὶ ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐπομένως μόνον ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ γνησία Ἱερὰ Παράδοσις τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας δέον νὰ ἀποτελέσωσι τὸ κριτήριον καὶ τὸ μέτρον, δι' οὗ ἐπιβάλλεται ὅπως κρίνηται καὶ προσμετρήται καὶ ἀξιολογῆται ὁ ἐκκλησιολογικὸς χαρακτήρ πάντων τῶν κλάδων τοῦ Χριστιανισμοῦ, μεγάλων καὶ μικρῶν, παλαιῶν καὶ νέων, ἐπὶ πλέον δὲ ἀμφοτέρω ἀῦται δέον νὰ ἀποτελέσωσι καὶ τὴν ἀσφαλῆ κοινὴν ἀρχὴν καὶ βάσιν τοῦ συγχρόνου οἰκουμενικοῦ διαλόγου καὶ τῆς εὐκταίας ἐπανενώσεως τῶν διεστώτων¹⁴. Διότι ἡ ἐποχὴ τῶν ἀρ-

14. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἀπήνησεν ὡς κατωτέρω τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν ἔτει 1895 πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα ΙΓ', ὅστις τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχεν ἀπευθύνει πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους πρόσκλησιν πρὸς ἑνωσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς λατινικῆς Οὐνίας. «Πρὸς πραγματοποιήσασθαι τοῦ εὐσεβοῦς πόθου τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, πρῶτιστα πάντων δέον ἵνα ὁρισθῆ ἡ κοινὴ ἀρχὴ καὶ βάσις τοιαύτη δὲ ἀσφαλῆς κοινὴ ἀρχὴ καὶ βάσις οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ εἶναι ἢ ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἑπτὰ ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἀνατρέχοντες λοιπὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτην, κοινὴν οὖσαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως μέχρι τοῦ χωρισμοῦ, ὀφείλομεν ἐρευνῆσαι μετὰ εἰλικρινοῦς πόθου τοῦ συνιδεῖν τὴν ἀλήθειαν, τί ἐπίστευε τότε σύσσωμος ἡ ἀνα τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ κρατεῖν τοῦτο ἀκέραιον καὶ ἀναλλοίωτον. Πᾶν δ' ὅ,τι ἐν χρόνοις μεταγενεστέρους προσετέθη ἢ ἀφῆρέθη, καθήκον ἔχει πᾶς τις ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον, ἐὰν εἰλικρινῶς ζητῆ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τὴν δόξαν τὴν ἑαυτοῦ, ἵνα ἐν πνεύματι εὐσεβείας ἀναστροφῆται τὸ τοιοῦτον, ἀναλογιζόμενος ὅτι, ἐμμένον ἀλαζονικῶς ἐν τῇ διαστροφῇ τῆς ἀληθείας, βαρεῖαν ὑπέχει τὴν εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου βήματος τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα δὲ ἔγοντες οὐδὲν ἄλλως ἐνοοοῦμεν τὰς διαφορὰς, τὰς ἀφορώσας τὸ τυπικὸν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τὰ ἕσματα ἢ τὰ ἱερατικὰ ἕμφια καὶ τὰ παραπλήσια, ἅπερ καὶ ποικίλλοντα, ὡς τὸ πάλαι, ἥκιστα παραβλάπτουσι τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, ἀλλὰ τὰς οὐσιώδεις ἐκεῖνας διαφορὰς, τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ θεοπαράδοτα τῆς πίστεως δόγματα καὶ τὸ θεοσώστατον κανονικὸν πολιτεῦμα τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν διοικήσεως. (Ἰω. Καρμίρη, *Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα...* τ. ΙΙ, σ. 935). Ὁμοίως καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' τῷ 1868 εἶπε πρὸς τὴν προσκαλέσασαν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ἀ' Βατικανέου Σύνοδον παπικὴν ἀντιπροσωπεῖαν: «Ἐπειδὴ ὑπῆρξεν Ἐκκλησία πρὸ δέκα αἰῶνων, τὰ αὐτὰ ἔχουσα δόγματα ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ καὶ νέᾳ Ρώμῃ, ἀναδράμωμεν ἕκαστοι εἰς ἐκείνην καὶ ἴδωμεν, ὅποτερον προσέθεντο ἢ ἀφείλον· ἐκκοπτέσθω ἢ προσθήκη, ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ ὅπου ὑπάρχει· προστεθείσθω τὸ ἀφαιρηθέν, ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ ὅπου ὑπάρχει· καὶ τότε σύμπαντες ἀνεπαισθήτως εὐρεθησόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας, ὅπουθεν ἢ Ρώμῃ τῶν κάτω αἰῶνων μακρυνομένη ἐπὶ μᾶλλον ἀρέσκειται νὰ πλατύνῃ τὸ χάσμα διὰ νέων αἰεὶ δογμάτων καὶ θεοπισμῶν, ἐκτρεπομένων τῆς Ἱερᾶς Παράδοσεως». (Αὐτόθι σ. 928).

χαίων Οικουμενικῶν Συνόδων καὶ Πατέρων ἀποτελεῖ τὴν κοινὴν πασῶν τῶν συγχρόνων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὀμολογιῶν καὶ Κοινοτήτων ρίζαν καὶ ἀρχὴν καὶ ἱστορίαν, ἥτις ἄγει πρὸς τὴν πρώτην πηγὴν καὶ ἀφετηρίαν τῆς Ἐκκλησίας, δῆλα δὴ πρὸς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐπ' ἐκείνης λοιπὸν τῆς κοινῆς καὶ ἀρχαίας καὶ ἀποστολικῆς Παραδόσεως, ἐξ ἧς πᾶσαι αἱ μεταγενέστεραι ἀπέρρευσαν, καὶ ἐπ' ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἐδάφους καὶ ὑποβάθρου οἰκοδομεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία τὸν ἐαυτῆς Οἰκουμενισμόν ἐν χώρῳ, ὡς νοοῦσιν αὐτὸν κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, ἀλλ' ἅμα καὶ ὡς Οἰκουμενισμόν ἐν χρόνῳ. Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ καρδινάλιος Μπέα ἐπανέλαβεν ἐν τῇ Β' Βατικανείῳ Συνόδῳ τὸ κοινὸν καὶ ὀρθότατον σύνθημα: «ὀπίσω πρὸς τὰς ἀρχαίας πηγὰς», δι' οὗ ὑπάρχει ἡ ἐλπίς, ὅτι θὰ δυναθῆ καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀποβάλλουσα τὸν ἔντονον καὶ καταθλιπτικὸν λατινικὸν καὶ παπικὸν χαρακτήρα τῆς, νὰ προέλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα μετὰ τῆς Ὀρθόδοξου.

Ἰπὸ τὸ ἀνωτέρω λοιπὸν γνήσιον οἰκουμενικὸν πνεῦμα ἀπήντησε πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα ΙΓ' τῷ 1895 καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία, διακηρύξασα ὅτι: «ἐπὶ τῷ ἱερῷ σκοπῷ τῆς ἐνώσεως ἡ Ἀνατολικὴ καὶ Καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐστὶν ἐτοίμη ἀποδέξασθαι ὀλοφύχως, εἰ τυχὸν παρέφθειρεν ἢ μὴ κατέχοι, πᾶν ὅ,τι πρὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ὀμολόγουν ὁμοφώνως ἢ τε Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία», ἀξιώσασα βεβαίως τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ μέρους πασῶν τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὀμολογιῶν. Ἐὰν δὲ ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς καὶ ἀμερολήπτου ἐρεύνης καὶ συγκρίσεως τῆς συγχρόνου διδασκαλίας τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς, ὡς καὶ τῶν Προτεσταντικῶν, πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Ἱερᾶς Παραδόσεως ἤθελεν ἀποδειχθῆ, «ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ καὶ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κρατεῖ τὰ ἀρχαιοπαράδοτα δόγματα, κοινῶς τότε ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ὀμολογούμενα, καὶ ὅτι ἡ Δυτικὴ (καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς προελθούσαι ἀπὸ τοῦ ἰσ' αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ Κοινοτήτες) διέστρεψαν αὐτὰ διὰ ποικίλων νεωτερισμῶν, τότε καὶ τοῖς νηπίοις δῆλον, ὅτι ἡ φυσικωτέρα ὁδὸς πρὸς τὴν ἐνωσὶν ἐστὶν ἡ ἐπάνοδος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας (μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς προελθουσῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Κοινοτήτων) εἰς τὸ ἀρχαῖον δογματικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστῶς»¹⁵. Κατὰ τὴν

15. Παρὰ Ἰ. Κ. Καρμίρη, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα, τ. Π, σ. 935/6. Ἀνάγκη νὰ προστεθῆ ἐνταῦθα, ὅτι τὰ ἀνωτέρω, ἰσχύοντα διὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, πολλῶ μᾶλλον ἰσχύουσι, «κατ' ἀναλογίαν, καὶ προκειμένου περὶ συνεννόησεως καὶ ἐνώσεως καὶ μετὰ τῶν ἐκ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν προελθόντων Προτεσταντῶν. Διότι πολλῶ μᾶλλον δι' αὐτοὺς «ἡ φυσικωτέρα ὁδὸς πρὸς τὴν ἐνωσὶν ἐστὶν ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ ἀρχαῖον δογματικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστῶς», ἀπὸ τοῦ ὅποιον πολὺ περισσότερο τῶν Λατίνων ἔχουσι βεβαίως ἀπομακρυνθῆ οἱ Διαμαρτυρόμενοι. Διὰ τοῦτο τὴν αὐτὴν θέσιν

ὀρθόδοξον λοιπὸν πεποιθήσιν μόνον με αὐτὴν τὴν ἀφετηρίαν καὶ ἀρχὴν καὶ βάσιν, ὡς καὶ τὴν μέθοδον καὶ τὸ κριτήριον τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ ἀνευρεθῆ δι' οἰκουμενικοῦ διαλόγου «ἐπὶ ἴσοις ὅροις» ἢ ἀληθῆς Ἐκκλησία καὶ ἡ προσαρμογὴ πρὸς τὸ «δογματικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστῶς» αὐτῆς πασῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Κοινοτήτων καὶ τελικῶς ἡ πολυπόθητος ἐπανάνοσις αὐτῶν. Αὕτη δέον νὰ ἀναζητηθῆ καὶ δύναται, ἐπαναλαμβάνομεν, νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀρχαίας πρὸ τοῦ Σχίσματος (867—1054) Ἐκκλησίας καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, τ.έ. ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ὑποβάθρου καὶ τῆς κοινῆς παραδόσεως καὶ ἱστορίας πασῶν τῶν συγχρόνων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὀμολογιῶν. Διὰ ταῦτα «οἱ Ὀρθόδοξοι θεολόγοι προτείνουσι τὴν νέαν ταύτην μέθοδον τῆς οἰκουμενικῆς ἐρεύνης καὶ τὸ νέον τοῦτο κριτήριον τῆς οἰκουμενικῆς ἀξιολογήσεως ὡς τὸν βασιλικὸν βράχον, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ ἐνότις θὰ ἐπανευρεθῆ ὑπὸ τῶν διηρημένων Ὀμολογιῶν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὸ κοινὸν παρελθόν. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης αἱ διστάμεναι Ὀμολογίαι δύναται νὰ συναντήσωσιν ἀλλήλας εἰς τὴν ἐνότητα τῆς κοινῆς παραδόσεως αὐτῶν. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος νὰ συμμετάσχη εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο ἔργον, ὡς ἡ μάρτυς, ἥτις διέτηρησε συνεχῶς τὴν παρακαταθήκην τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καὶ παραδόσεως»¹⁶. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁμι-

ἔλαβε καὶ ὑπεστήριξε καὶ ἡ ὀλιγάριθμος Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία ἐνώπιον τοῦ προτεσταντικοῦ κατὰ τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν τοῦ συνεδρίου τοῦ Evanston ἐν ἔτει 1954. Καὶ ἐκεῖ διεκηρύξαμεν πρὸς τοὺς Διαμαρτυρούμενους, ὅτι «ἐξ ἐπόψεως ὀρθόδοξου ἢ ἐπανάνοσις τῆς Χριστιανοσύνης, περὶ τῆς ὁποίας ἐνδιαφέρεται τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ὀλοκλήρου τῆς δογματικῆς πίστεως τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας, ἄνευ οἰασθῆτινος προσθαφαρέσεως ἢ ἀλλοιώσεως αὐτῆς. Τοιοῦτοτρόπως, ὅταν ἐξετάζωμεν τὸ πρόβλημα τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ ὡς πληρῆ ἀποκατάστασιν ὀλοκλήρου τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς διαρθρώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα εἶναι βασικά διὰ τὴν μυστηριακὴν ζωὴν αὐτῆς... Πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐπιστροφή ἀπασῶν τῶν Ὀμολογιῶν εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀρχαίας ἠνωμένης καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἥτοι εἰς τὴν καθαρὰν καὶ ἀκαινοτόμητον καὶ κοινὴν κληρονομίαν τῶν προγόνων πάντων τῶν διηρημένων σήμερον χριστιανῶν, θὰ ἐπιφέρῃ μόνη αὕτη τὴν ποθητὴν ἐπανάνοσιν ὅλων τῶν διηρημένων χριστιανῶν. Διότι μόνον ἡ ἐνότις καὶ ἡ κοινωνία τῶν χριστιανῶν ἐν μιᾷ κοινῇ πίστει θὰ ἔχη ὡς ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν ἐν τοῖς μυστηρίοις καὶ τὴν ἀδιάσπαστον ἐνότητα αὐτῶν ἐν ἀγάπῃ, ὡς μελῶν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ... Ὁφείλομεν δὲ νὰ διαδηλώσωμεν τὴν βαθεῖαν πεποίθησιν ἡμῶν, ὅτι μόνον ἡ ἀγία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διεφύλαξε πληρῆ καὶ ἄθικτον (τὴν ἀπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἀγίοις πίστιν) (Ἰουδ. 3). Τοῦτο δὲ οὐχὶ ἔνεκεν τῆς ἀνθρωπίνης ἡμῶν ἀξιομισθίας, ἀλλὰ διότι εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς νὰ διατηρῆ «τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ ἐν ὀστρακίνοις σκευῆσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Θεοῦ» (Β' Κορ. 4, 7). (Παρὰ Ἰ. Κ. Καρμίρη, Ἡ διαίρεσις τῆς Χριστιανοσύνης καὶ δυνατότης ἐπανάνοσεως αὐτῆς, Κωνσταντινούπολις 1954, σ. 20—21. Βλέπ. ὀλοκλήρον τὴν δῆλωσιν τῆς Ὀρθόδοξου Ἀντιπροσωπείας, ἥς τὸ σχεδῖον συνέταξεν ὁ γράφων, ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 31 (1954) 366—368).

16. Δήλωσις τῆς Ὀρθόδοξου Ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Ν. Δελχί, ἐν «Θεολογίᾳ» 33 (1962) 186 καὶ «Ἀπ. Βαρνάβα» 24 (1963) 278.

λοῦσα αὐτὴ περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας ἀσχίστου Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐννοεῖ τὴν ἐπιστροφὴν ταύτην οὐ μόνον ἐν στενῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ, δηλὰ δὴ ὡς ἐπιστροφὴν εἰς τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐδέσποζε καὶ ἤγωνε τότε ὁλόκληρον τὴν Χριστιανοσύνην, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀπορρίπτῃ ἐντελῶς ἐκ τῶν προτέρων καὶ πᾶσαν τὴν μετὰ ταῦτα ἐξέλιξιν καὶ πρόοδον — ἐν ὀρθοδόξῳ ἐννοίᾳ — εἰς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον αὐτὴ δὲν ἀντίκειται εἰς τὸ παλαιοχριστιανικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, καὶ ἐφ' ὅσον ἤθελε τύχει ἐγκρίσεως καὶ ἐπικυρώσεως ὑπὸ νέας ἀληθῶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δὲ ταύτην δέον νὰ κατείνῃ οὐ μόνον ὁ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διάλογος, ἀλλὰ καὶ ὁ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων τοιοῦτος, καὶ γενικῶς ἡ σύγχρονος Οἰκουμενικὴ Κίνησις. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι διὰ τῆς ὡς πιθανῆς διαφαινομένης προσχωρήσεως εἰς αὐτὴν οὕτως ἢ ἄλλως καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας θέλει ὁλοκληρωθῆ καὶ ἡ πρὸς τὴν παγγρηγοριανὴν ἐνότητά κατευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Κίνησις αὐτὴ, ἡ ὁποία πιστεύομεν ὅτι τελικῶς θὰ ὀδηγήσῃ, διὰ τρόπον καὶ ἐν χρόνῳ γνωστοῖς μόνῳ τῷ παντουργῶ τῶν ὅλων Θεῶ, πρὸς μίαν νέαν Πεντηκοστὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε θὰ ἀποκατασταθῇ πλήρως ἡ χριστιανικὴ ἐνότης. Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Οἰκουμενισμοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ σήμερον ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀντιπροβάλλει πρὸς ἐκεῖνον τῆς Β' Βατικανέου Συνόδου καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου καλεῖ αὐτὴ πᾶσας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας καὶ πάντας γενικῶς τοὺς εἰς Χριστὸν πιστευόντας καὶ φέροντας τὸ τίμιον ὄνομά Του, ὅπως, συναισθανόμενοι τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος καὶ τῆς «εἰς ἐν συνάξεως τῶν διεσπῶτων κακῶς, πῶς δ' οὐ κάκιστα καὶ δακρύων πλουσίαν καὶ θρήνων τε πολλῶν καὶ σπαραγμῶν ἀξίων»¹⁷, συνεργασθῶσιν εἰλικρινῶς καὶ χειρισθῶσι μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ ταπεινοφροσύνης τὸ ἅγιον θέμα τῆς ἐπανενώσεώς των, ἀνταποκρινόμενοι οὕτω πρὸς τὸ θεῖον ὑπὲρ τῆς ἐνότητος αἴτημα τῆς ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Σωτῆρος¹⁸, «ὥστε τὸν κόσμον ὅλον, εἰ οἶόν τε, συμφωνῆσαι καὶ εἰς ἐν ἔλθειν, τῇ συνεργίᾳ τοῦ Πνεύματος»¹⁹.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δ' ἀκριβῶς ταύτην δέον νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν καὶ ἡ Β' Βατικανέου Σύνοδος καὶ ὁ Πάπας Παῦλος διὰ σειράς σοβαρῶν φι-

λενωτικῶν χειρονομιῶν²⁰, ὁμοίων πρὸς ἐκείνην τῆς συναντήσεως τῶν δύο Πατριαρχῶν τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Ρώμης ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διευκολύνσεως καὶ τῆς ἐπιβαλλομένης προπαρασκευῆς τοῦ ἐνωτικοῦ διαλόγου, οὐτινος αἱ δυσχέρεια δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμῶνται.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

20. Π.χ. μία τοιαύτη χειρονομία, ἐκτὸς ἄλλων μεγαλύτερον, θὰ ἦτο καὶ ἡ ἀκύρωσις τοῦ ἀντικανονικοῦ λατινικοῦ ἀφορισμοῦ, ὃν ὁ καρδινάλιος Οὐμβέρτος ἔθηκε τῇ 16 Ἰουλίου 1054 ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ δι' οὗ ἀφώριζε «πᾶσαν τὴν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίαν»! (Τὸ κείμενον αὐτοῦ παρὰ Migne P.G. 120, 741—745). Τὴν ἀκύρωσιν ταύτην εἰς μάτην ἐζήτησε τελευταίως καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀξώμης Νικόλαος διὰ τηλεγραφικῆς ἐκκλήσεώς του πρὸς τὸν Πάπαν Παῦλον. Ἐπ' αὐτοῦ ἐγράψαμεν καὶ ἡμεῖς πρὸ δεκαετίας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 900ῆς ἐπετείου τοῦ Σχίσματος (1054—1954), παρατηρήσαντες μεταξὺ ἄλλων καὶ ταῦτα: «Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Πάπας Λέων Θ' εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ ἀποθάνει τὴν 13ην Ἀπριλίου 1054, ὁ δὲ παπικὸς θρόνος ἐχῆρσε τὴν 16ην Ἰουλίου 1054, ἡγέρθη εὐλόγως ἀμφισβήτησις, ἀπὸ κανονικῆς ἐπόψεως, ὡς πρὸς τὴν ἰσχύρ καὶ ἐγκυρότητα τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ καρδινάλιου Οὐμβέρτου, ἄλλων μὲν θεωρούντων αὐτὸν ὡς ἄκυρον (οὕτως ὁ P. Kovalevsky, ἐν Collection «Irenikon», L'Église et les Églises, τ. I, σ. 482. Πρβλ. καὶ E. Herman, I Legati inviati da Leone IX nel 1054 a Constantinopoli autorizzati a scomunicare il patriarca Michele Cerulario?, ἐν «Orientalia Christiana periodica» 8 (1942) 209 ἐξ. P. Dumont—F. Mercenier—C. Lialine, Qu' est—ce—que l' Orthodoxye? Vues catholiques. Paris 1945, σ. 85), ἄλλων δὲ ὡς ἐγκυρον καὶ ἰσχυρὸν (οὕτως ὁ A. Michel, Die Rechtsgültigkeit des römischen Bannes gegen Michael Kerullarios, ἐν «Byzantinische Zeitschrift» 42 (1942) 192—205, ὁ V. Grumel, ἐν «Unitas» 6 (1954) 33 ἐξ. καὶ ἄλλοι). Διότι εἶναι προφανές, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Πάπας εἶχεν ἀποθάνει πλείονας μῆνας πρὶν ἢ ὁ καρδινάλιος Οὐμβέρτος θέσῃ τὴν βουλλαν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἡδύνατο (ἡ Ρώμη) νὰ θέσῃ ἀκόμη καὶ τὸ ζήτημα τῆς κανονικῆς ἰσχύος τῆς χειρονομίας του, παραδέχεται ὁρθῶς καὶ ὁ ἐπιφανὴς ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος V. Congar (ἐν L' Église et les Églises. Neuf siècles de douloureuse séparation entre l' Orient et l' Occident, I, 77). Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ ἐν προκειμένῳ στάσις καὶ ἡ ἐνοχὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἶναι προφανής, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσο αὐτὴ, ἐγκρίνασα καὶ ἐμμένουσα ἕκτοτε εἰς τὸν ἀντικανονικὸν καὶ ἀδικαιολόγητον ἀφορισμὸν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Οὐμβέρτου, δὲν ἔκρινεν ὡς ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καθῆκον νὰ ἀκυρώσῃ αὐτὸν ἐπισήμως ἐν γενικῇ Συνόδῳ, ὡς ὄφειλεν ἀναμφιβόλως νὰ πράξῃ. Λυπηρὸν δὲ εἶναι, ὅτι καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος (1954), ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 900ετηρίδος ὄλης ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ ἐκεῖνου ἀφορισμοῦ, τὸ Βατικανὸν παρέλειψε τὴν ὀφειλομένην ταύτην χειρονομίαν, ἀναμένον, φαίνεται, τὴν συμπλήρωσιν χιλιετηρίδος!» (Ἰω. Καρμίρης, μν. ἔ. σ. 14—15).

17. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἔπη ΙΑ', περὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον, στίχ. 1530. Migne P.G. 37,1135.

18. Ἰωάν. 17, 12—23.

19. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος 24,33. Migne P.G. 35,1121.

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ*

«... μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως».

(Ἐφ. δ', 13)

Εἶναι πολύτιμον ἀγαθὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἡ «ἐνότης τῆς πίστεως» ὅλων τῶν χριστιανῶν. Τὸ ὑπογραμμίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν του, περικοπὴν τῆς ὁποίας ἠκούσαμεν σήμερον. Μάλιστα τονίζει ὅτι ἀποτελεῖ σκοπὸν τῆς Ἐκκλησίας ὁ «καταρτισμὸς τῶν ἁγίων» (τῶν χριστιανῶν δηλ.) εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ «καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ». Εἶναι ἰδανικὸν καὶ ἐπιδίωξις τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνότης ἐν τῇ πίστει. Ἀλλ' ἡ πραγματικότης εἶναι διάφορος, δυστυχῶς. Κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἀντὶ τῆς «μῖα, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας», βλέπομεν πολλὰς, διηρημένας, χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, μὲ οὐχὶ μικρὰς διαφορὰς ἐν τῇ πίστει. Καὶ γίνονται μὲν δεήσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνεχῶς «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ἐπραγματοποιήθησαν δὲ καὶ ἐπαφαὶ καὶ συναντήσεις τῶν δύο κορυφαίων ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχηγῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Σκόπιμον δὲ θὰ εἶναι νὰ θίξωμεν τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ χριστοπυνύμου πληρώματος ἐπὶ τῆς ὀρθῆς θέσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

1. Εἶναι ἐκφραστικωτάτη ἡ πρώτη λέξις, μὲ τὴν ὁποίαν εἰσάγει τὸ ζήτημα ὁ θεῖος Ἀπόστολος. «Μέχρι καταστήσωμεν — λέγει — εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως. Ἡ λέξις «καταστήσωμεν» ὑπονοεῖ σαφῶς ὅτι ἐνότης τῆς πίστεως θὰ εἶναι τὸ εὐτυχὲς κατάντημα καὶ τὸ αἴσιον τέρμα ἐνὸς δρόμου, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ διανυθῆ. Ἀπαιτεῖται νὰ ἀκολουθηθῆ μία — οὐχὶ μικρά — πορεία, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τοῦτο. Μακρὰ ὁδὸς ἄγει εἰς τὸ εὐκταῖον τοῦτο «κατά ντημα».

Ἐὰν δὲ μὲ τοιαύτην μακρὰν προοπτικὴν ἀντικρύξῃ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ὁ Ἀπ. Παῦλος, ἤδη κατὰ τοὺς πρώτους, τοὺς ἀποστολικούς, χρόνους τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ παραλλαγαὶ τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν ἦσαν ἀκόμη μικραὶ καὶ περιορισμέναι· (ἦσαν μᾶλλον δείγματα ἀπληροφροῦτων καὶ ἀκατηχῆτων χριστιανῶν, μὴ λαβόντων εἰσέτι ἐπαρκῆ καὶ σαφῆ γνῶσιν τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ, διὰ τοῦτο, ἐμφανίζοντων διαφορὰς τινὰς ἀντιλήψεως ἐπὶ ὠρισμένων ζητημάτων πάντων δευτερευόντων καὶ μὴ θεμελιωδῶν)· τί νὰ εἴπωμεν σήμερον, μετὰ τόσους αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐμεσολάβησαν τόσαι αἰρέσεις καὶ διαιρέσεις τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ

ἐσημειώθησαν τόσον βαθεῖαι καὶ ριζικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους κλάδων τοῦ χριστιανισμοῦ; Εἶναι φανερὸν ὅτι, κατὰ μείζονα λόγον, σήμερον ἀπαιτεῖται μακρὰ προεργασία καὶ ἐκτεταμένη προπαρασκευή, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἐν καιρῷ — Θεοῦ εὐδοκούντος — ἡ ἐνότης τῆς πίστεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Θὰ χρειασθῆ δὲ οὐχὶ ἀπλῶς μακρὰ ὁδός, «μέχρι καταστήσωμεν εἰς τὴν ἐνότητα», ἀλλὰ, πρὸ παντός, ἐξομάλυνσις τῆς ὁδοῦ ἀπὸ πολλῶν δυσχερειῶν παρεμβαλλομένων.

2. Ποῖαι δυσχέρειαί πρέπει νὰ ἐξομαλυνθῶσι, δὲν παραλείπει νὰ ὑποδηλώσῃ ὁ Ἀπ. Παῦλος.

Ὅπως ἠκούσαμεν, ὁμιλεῖ διὰ τὴν «ἐνότητα τῆς πίστεως». Τοιαύτη ἐνότης ἐνδιαφέρει κυρίως τὴν Ἐκκλησίαν· ἐνότης τῆς πίστεως. Οὐχὶ οἰαδήποτε συνεννόησις καὶ συνεργασία ἀπλῶς· οὐχὶ ἑξωτερικὴ καὶ κατὰ συνθήκην σύνθεσις τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων· οὐχὶ συγκόλλησις καὶ συνδυασμὸς ἄνευ βαθυτέρων προϋποθέσεων. Ἐὰν δὲν ὑπάρχη, ὅπως λέγει εἰς προηγούμενον στίχον τῆς ἐπιστολῆς του ὁ Ἀπ. Παῦλος, «εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα» (Ἐφ. δ', 5), τότε ἡ «ἐνότης», ἂν δὲν εἶναι ἀπλῶς σχῆμα λόγου, εἶναι πάντως ἐπιφανειακὴ, χωρὶς ρίζας, χωρὶς βάθος, χωρὶς θεμελίωσιν. «Ἐνότης τῆς πίστεως» σημαίνει δογματικὴ ἐνότης. Ἄνευ δογματικῆς ἐνότητος δὲν ὑπάρχει τὸ κοινὸν σημεῖον τῆς συναντήσεως καὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Τί θὰ ἐνώση τὰς Ἐκκλησίας, ἂν μὴ ὑπάρξῃ ἐνιαία πίστις, πίστις εἰς τὰς αὐτὰς δογματικὰς ἀληθείας; Ἐὰν πρόκειται περὶ ὀργανικῆς καὶ ἀρραγοῦς ἐνότητος καὶ οὐχὶ περὶ κοινῆς μείγματος καὶ κράματος καὶ συμφυρμού τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν πεπλανημένων καὶ αἰρετικῶν δογμάτων, τότε, πρὸ πάσης ἄλλης συναντήσεως, ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιδιωχθῆ συνάντησις ἐπὶ τὸ αὐτὸ δογματικὸν «πιστεύω» τῶν διηρημένων Ἐκκλησιῶν.

Ὑπεστηρίχθη καὶ ἡ ἀντίθετος ἄποψις. Καὶ ἐνομίσθη, κατὰ τὰς σημερινὰς διεκκλησιαστικὰς σχέσεις, ὅτι δύναται νὰ ἐπιδιωχθῆ καὶ νὰ ἐπιτευχθῆ ἐνότης τῶν Ἐκκλησιῶν, παραμεριζομένου τοῦ δόγματος ἢ μὴ προτασσομένου τοῦ δόγματος. Ἀλλ' ἐνώσις Ἐκκλησιῶν ἄνευ «ἐνότητος τῆς πίστεως» εἶναι οὐτοπία καὶ σχῆμα ὀξύμωρον καὶ χίμαιρα. Εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῆ· καὶ ἔτι μᾶλλον ἀδύνατον νὰ διατηρηθῆ. Ἡ δὲ αἰσιοδοξία τῶν φρονούντων ὅτι, ἀρχίζοντες μὲ ἀπλῆν συνεργασίαν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου καὶ ἀπλῶς καλλιεργούντες τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν, θὰ φθάσωμεν κάποτε καὶ εἰς τὴν «ἐνότητα τῆς πίστεως», ἐλέγχεται καὶ ἀνιστόρητος (μὴ ἐπιβεβαιουμένη, μᾶλλον δὲ διαψευδομένη, ὑπὸ τῆς μακραιώνου ἱστορίας τῶν διὰ τοῦτο πρὸ πάντων ἀποτυχουσῶν ἐνωτικῶν ἀπειρῶν) καὶ παρακεκινδυνευμένη, ὡς ὀδηγοῦσα εἰς ἀμβλυνσιν τῆς εὐαισθησίας τοῦ ὀρθοδόξου αἰσθη-

* Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Φῶτα (12.1.1964).

ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΑΠΑΝΤΗΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Νῦν ἀνοιγέσθω ἡ πύλη ἡ ἐπουράνιος. Τὸ τρισήλιον σέλας ἐμφανῶς λάμψαν ἐκ Παρθένου Κόρης καινοπρεπῶς, ἀστραπαῖς τῆς ὑπερφώτου Θεότητος ἐφαίδρυνε τὴν σύμπασαν ἀροήτως.

Ὁ ὢν σὺν τῷ Πατρὶ, ἐπὶ θρόνου ἀγίου, ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ Παρθένου ἐτέχθη καὶ βρέβος ἐγένετο, χρόνοις ὢν ἀπερίγραπτος.

Ὁ Χριστὸς ἐπέφανεν ἀτρέπτως, νηπιάσας ἐκ Παρθένου, τὴν ἐκ παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ πτώσιν ἐνυπάρξασαν τοῖς βροτοῖς ἐπανορθούμενος.

Ὁ ἐκ Πατρὸς ἀχρόνως γεννηθεὶς Θεὸς Λόγος, ἐτέχθη ἐκ Παρθένου, σάρκα λαβὼν, τὴν βροτείαν φύσιν βουλόμενος ἀνακαλέσασθαι, ὡς ἀγαθός, καὶ βαλεῖν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς.

Τοῖς νόμοις τῆς φύσεως ὑπακούει καὶ τοῦ Γράμ-

ματος τοῖς θεσμοῖς, κατὰ Νόμον, ὑπέκει Χριστός, τὸ ἡμῶν ἀτελές οἰκειούμενος, ὁ παντέλειος Θεός, τῇ κατὰ Νόμον προσαγωγῇ καὶ τὸ τέλειον ἡμῖν δωρεῖται τῆς Χάριτος, ὁ πρὶν ὑπαγορευσας ἡμῖν τὸν Νόμον ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ.

Δίχᾳ δὲ ρύπου γεννηθεὶς, ἐκ Μητρὸς Παρθένου, ὡς ἐκ Πατρὸς ἀρρεύστως, πρὸ Ἐωσφόρου, Υἱός, νηπιάζει σαρκὶ καὶ Νόμῳ ὑπακούει, ὁ τοῦ Νόμου Κύριος καὶ Δοτὴρ, καὶ σαρκὶ περιτηθεὶς ὁ νήπιος Ἰησοῦς ἐν τῷ Ναῶ τῷ νομικῷ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ νῦν ὑπὸ Νόμον προσάγεται, ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον, ὁ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος Θεός, καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον, δι' ὃν γέγονεν ἄνθρωπος, τοῦ Νόμου τοῦτον ἀπαλλάσσει τοῦ Γραπτοῦ.

Συμεὼν δὲ ὁ δίκαιος πρεσβύτες, ὁ χρηματισθεὶς

τηρίου καὶ εἰς βαθμιαῖον ἀποχρωματισμὸν τοῦ προσηλωμένου εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν λαοῦ.

3. Ἄλλ' ὁ Ἄπ. Παῦλος ὑπογραμμίζει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς «ἐνότητος» καθ' ἑαυτήν. Ὁμιλῶν διὰ τὴν «ἐνότητᾶ τῆς πίστεως», ρίπτει, εἰς τὰς δύο ταύτας λέξεις του, τὸ βᾶρος ἐκατέρωθεν. Ἐνδιαφέρεται δηλ. νὰ ὑπάρχη ἀφ' ἑνὸς δογματικῆ, ὡς εἴπομεν, ταυτότης «τῆς πίστεως», ἀλλὰ καὶ «τὴν ἐνότητᾶ» νόει, ἀφ' ἑτέρου, ὑπὸ ὀρισμένην καὶ μὴ διαμφισβητούμενην ἔννοιαν.

Διὰ τοῦτο καί, προκειμένου περὶ τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως καθορισθῇ σαφῶς τί ἐννοοῦμεν λέγοντες «ἐνότητα».

Ὅταν ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους ὡς ἐνότης νοῆται ἀπλήρῃ συνεργασία καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου ὑπονοῆται ὑποταγὴ ἢ συγχώνευσις, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσῃ καρποφόρως οἰαδήποτε προσέγγισις καὶ ἐπαφὴ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ ὀρθοδόξου πάντως ἀπόψεως, τὴν ἐνότητα βλέπομεν μόνον ὡς ἐπάνοδον εἰς τὴν δογματικὴν βᾶσιν καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων. Καὶ διακηρύσσομεν ὅτι ἡμεῖς διεφυλάξαμεν ἀγνήν καὶ ἀνόθευτον τὴν πίστιν τῆς «μῆς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων, ἐνῶ ἄλλοι ἐπέφερον εἰς αὐτὴν ἀπαραδέκτους προσθήκας καὶ ἀλλοιώσεις. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ὀμιλοῦντες περὶ ἐνότητος, ἐκδεχόμεθα ταύτην ὡς συνάντησιν εἰς τὴν γραμμὴν, τὴν μήπω διχασθεῖσαν, τῆς ἀρχαίας καὶ ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας. Ὅταν ὅμως ἄλλοι, ἀποσχισθέντες ἐκ τοῦ κορμοῦ, προβάλλωσιν τὸν ἰδικόν των κλάδον (εἰ καὶ στρεβλωθέντα) ὡς σημεῖον συναντήσεως καὶ ἐνότητος, πῶς θὰ ἐπέλθῃ συνεννόησις; Ἰδοὺ διατὶ εἴπομεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἐξομάλυνσις καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τῶν

ζητημάτων προηγείται, προκειμένου ἵνα «κατανοήσωμεν πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως».

★

Πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ ὑπάρξῃ καὶ εἰλικρίνεια καὶ ἀγαθὴ διάθεσις. Διότι, ὅταν ἐνῶ ἐπιδιώκεται ἡ ἐνότης, ὑπονομεύωσι ταύτην ἐνέργειαι μὴ εὐθείαι (τοῦ τύπου τῆς Οὐνίας καὶ τῆς προπαγάνδας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ κ.τ.λ.), ἀνατρέπεται ἄρδην πᾶσα ἡ προσπάθεια.

Διὰ πάντας τοὺς προεκτεθέντας λόγους εἶναι ἄξια πολλῆς προσοχῆς ἡ σάφρων ἐπιφυλακτικότης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅχι διότι ἀντιτίθεται εἰς τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὅσον δέεται καθημερινῶς ὑπὲρ «τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως». Ἀλλὰ διότι δὲν θεωρεῖ ὅτι ἐν τοιοῦτον οἰκοδόμημα, ὡς τὸ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, δύναται ν' ἀρχίσῃ ἀνεγειρόμενον πρωθυστερῶς, ἥτοι «ἀπὸ τὰ κεραμίδια» καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν θεμελίων.

Αἱ ὠραῖαι καὶ ἐντυπωσιακαὶ ἐκδηλώσεις τῶν συναντήσεων Κορυφῆς μᾶλλον ἐπονται καὶ δὲν προηγούνται, ἀνευ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω θεμελιώσεως.

Γενόμεναι πάντως, εἴθε νὰ ἀποπνέωσι τὸ γλυκὺ ἄρωμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀγνῆς διαθέσεως. Καὶ εἴθε ὁ ἐπὶ Σταυροῦ ἀπλώσας τὰς παλάμας, ἵνα «ἀγκαλιάσῃ» ὀλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν Του, «ἦν περιποίησατο τῷ ἰδίῳ αἵματι», νὰ ἐπευλογῆσῃ πᾶσαν ἀγαθὴν διάθεσιν, νὰ φωτίσῃ τοὺς ὑπευθύνους χειριστὰς τοῦ μεγάλου τούτου διεκκλησιαστικοῦ προβλήματος, καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ θαῦμα, τὸ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸν ἴδιον Αὐτοῦ πόθον, «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν», λατρεύοντες Αὐτὸν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μὴ καρδίᾳ καὶ μὴ πίστει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ΑΜΗΝ.

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

μὴ θανεῖν, πρὶν ἰδεῖν τὸν Χριστὸν Κύριον, ἀγκάλαις τοῦτον σήμερον φέρει καὶ προδεικνύει πᾶσι τοῖς λαοῖς.

Ἀνοίχθητε τοίνυν πύλαι τῶν Οὐρανῶν! Οὐράνιοι χοροὶ τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, ἐκ τῶν οὐρανίων ἀψίδων, ἐπὶ τὴν Γῆν προκύψατε καὶ ὡς βρέφος ὄρωντες ὑπομάζιον, πρὸς τὸν Νάον, φερόμενον, ὑπὸ Μητρὸς ἀπειράνδρου, τὸν πρωτότοκον πάσης Κτίσεως, σὺν ἡμῖν μελωδήσατε καὶ φρικτῶς ἐξιστάμενοι, μεθ' ἡμῶν, ἀνακράζατε: Ἀνοιγέσθω ὁ Ναός. Ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ νῦν ἐπέστη Ναός, ναοὺς ἡμᾶς ποιῆσαι τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ Πνεύματος.

Καὶ σύ, θύγατερ πάγκαλλε τοῦ Παντάνακτος, καὶ Θεοκόρανε νύμφη, ἄσπιλε τοῦ Δεσπότη, Μητέρα πότνια, Μητέρα σεπτὴ Ἐκκλησία, Ἱερουσαλήμ ἁγία, φωτιζου, εὐτρεπίζου εἰσδέξασθαι τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὡσπερ νήπιον ἐπιδημοῦντα καὶ χάριτι νοητῶς φαιδρύνοντα τὸ πιστότατόν σου καὶ φιλόθεον σύστημα.

Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε: Ἡ ἱερὰ Μητέρα καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὑψηλότερα, ἐπὶ τὸ Ἱερὸν παραγίγνεται, ἐμφανίζουσα τῷ Κόσμῳ τὸν τοῦ παντὸς Ποιητὴν καὶ Νόμου Πάροχον.

Ἐν τῇ τοῦ Νόμου σκιᾷ τὸν τῆς Χάριτος Λόγον Συμεῶν ὁ δίκαιος σωματικῶς τὸν Χριστὸν ἐν ἀγκάλαις ὑποδέχεται.

Τὸν ἱερὸν ἢ ἱερὰ Παρθένος προσκομίζει νῦν ἐν Ἱερῷ τῷ ἱερῷ καὶ ἀνθραξ ὁ προοφθεῖς τῷ θείῳ Ἡσαΐα, Χριστός, ὡς ἐν λαβίδι, χερσὶ τῆς Θεοτόκου, Συμεῶν τῷ πρεσβύτῃ νῦν δίδεται.

Νῦν παστάς ἢ πολυφωτός καὶ σκηνὴ ἢ ὑπέρτιμος καὶ Ναός ὁ ἅγιος καὶ εὐρύχωρος ἔνδον θαλάμων εἰσάγουσα τοῦ Ναοῦ τὸν Κύριον, προμνηστεύεται Αὐτὸν τῇ σεπτῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ, καὶ Συμεῶν τὸν πρεσβύτην τοῦτον ὑποδέξασθαι καλεῖ λέγουσα: Συμεῶν ἱερώτατε, τὴν ἐλπίδα ἣν κέκτησαι, τὸν Χριστὸν θεάσασθαι, δεῦρο, πρόσσεθε ἐν τῷ Ναῷ νῦν, ὑποδεξαι, ἐν ἀγκάλαις γηραιαῖς, τὸν Υἱόν μου καὶ Θεόν, τὸν τῆς δόξης Κύριον, φῶς καὶ δόξαν τῶν ἐθνῶν, τὸν Χριστὸν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ Κόσμου τὸ σωτήριον.

Νῦν παρῆλθεν ἢ σκιὰ καὶ ἀντεισήχθη ἢ ἀλήθεια τῆς Χάριτος ἐλθούσης, νῦν ὑποδέχου τὸν Χριστὸν, Συμεῶν.

Δέγου Συμεῶν, ὃν ὑπὸ τὸν γνόφον, Μωϋσῆς, νομοθετοῦντα προσεώρα, ἐν Σινᾷ καὶ πλάκας δόντα αὐτῷ βρέφος γενόμενον, Νόμῳ ὑποταττόμενον.

Οὗτός ἐστιν ὁ προαιώνιος Θεός, ὁ Ποιητὴς τῶν αἰώνων.

Οὗτός ἐστιν ὁ διὰ Νόμου λαλήσας. Οὗτός ἐστιν ὁ ἐν προφήταις ρηθεῖς.

Οὗτός ἐστιν ὃν ὁ Δαβὶδ καταγγέλλει ὁ μακάριος. Ἴδετε! Ὁ ἐνοικῆσας Θεός ἐν γαστρὶ τῆς Παρθένου, ἐν ἀγκάλαις Συμεῶν, ὡσπερ θρόνῳ ἐν πυρίνῳ σήμερον ἐθρονίζεται.

Ἰδοὺ νῦν Συμεῶν ὁ τρισόβλιος καὶ ἀγγέλων ὑπέρτερος, ἐμφανίζεται σήμερον καὶ τὸν φθόνον ὁ ἔνδοξος καὶ ἀγγέλων προκαλεῖ, ὑφαπλῶν τὰς ὀλένας νῦν, καὶ ἀγκάλαις δεχόμενος φόβῳ καὶ χαρᾷ τὸ τῶν ἔλων Ποιητὴν καὶ ἀγγέλων καὶ θνητῶν, ὁρατῶν ἀοράτων τε.

Χαίρων νῦν καὶ ἀγαλλόμενος ἀγκαλιζέται τὸν σαρκὶ νηπιάσαντα ἀπειράνδρου ἐκ Μητρὸς Ζωοδότῃν καὶ Κύριον, τὸν ἀπερίγραπτον Λόγον καὶ ὑπερούσιον τὸν Οὐράνιος θρόνους ἐποχοῦμενον δόξῃ, Συμεῶν ὁ πρέσβυς, καὶ σκιρτῶν ἐκ τῆς χαρᾶς, τὴν Προφήτιδα Ἄνναν νῦν συγκαλεῖται τοῦ δοξάσαι μετ' αὐτῆς τὸν Εὐεργέτην σαρκὶ φρικτῶς νηπιάσαντα.

Νῦν ὁ Συμεῶν προφητεύει ὁ δίκαιος. Νῦν Ἄννα ἢ σώφρων ἀνθρομολογεῖ τῷ Θεῷ ὁ μὲν τῇ Μητρὶ καὶ Παρθένῳ, ἢ δὲ τῷ ἐκ Παρθένου ἀναδειχθέντι σαρκί, λέγοντες. Ὡ μακαρία κοιλία, πῶθεν ταύτην τὴν δόξαν ἐβλάστησας; Θεός, τὸ τεχθέν, ὦ Παρθένε, καὶ φῶς ἐθνῶν καὶ δόξα καὶ λύτρωσις. Ὡς ἔμψυχος κιβωτός ἐδέξω Λόγον τὸν ἀναρχον, ὡς ἄγιον Ἱερὸν, τὸν Κτίστην ἐχώρησας. Ὡς θρόνος πυριμορφος, φέρεις τὸν Δεσπότην, θεομητορ, πάσης Κτίσεως. Ἄλλ' οὗτος εἰς πτώσιν φησιν καὶ ἀνάστασιν κεῖται· εἰς πτώσιν τῶν ἀπίστων καὶ πιστῶν ἀνάστασιν.

Φόβῳ δὲ καὶ χαρᾷ ἀγκάλαις τὸν Δεσπότην καὶ Οὐρανοῦ καὶ Γῆς Κτίστην, ὁ Συμεῶν, ὡς βρέφος κατέχων, τῶν θαυμάτων τὴν ἀέναον ἐλάμβανε χάριν, καὶ τοῦ γλυκασμοῦ ἐκείνου μὴ θέλων πάμπαν χωρισθῆναι, ὁ θαυμάσιος, καὶ τοῦ θείου φωτός τοῦ Παραδείσου, οὗ προεγεύετο, τῆς παρουσίας ζωῆς, ἡτέιτο λύσιν τῆς προσκαίρου, τῆς αἰωνίου ἡδῆ, πνεύματι, ἐπιλαβόμενος· καὶ γεραίρων ἐκραύγαζε: Βρέφος ὄρων Σε, ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀγκάλαις τὸν προαιώνιον Λόγον, ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα φρίττω καὶ πτοοῦμαι, Δέσποτα. Ἄλλ' ἐν εἰρήνῃ τὸν δούλόν σου ἀπόλυσόν με, εὐσπλαγχνε, ὅτι εἶδόν Σε τὸν Σωτήρά μου. Ἐξέπλάγησαν αἱ τάξεις τῶν ἀσωμάτων, ἐν σαρκὶ κατιδοῦσαι τὸν Κτίστην τὸν ἴδιον, ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ πρεσβύτου θεασάμεναι, τὸν προαιώνιον Θεόν, τὸν πλαξίν ἐγχαράξαντα τὸν τοῦ γράμματος Νόμον, τὸν εὐδοκήσαντα δι' ἡμᾶς νηπιάσαι καὶ ἀγιόγραφον ἡμῖν ὑπαγορεῦσαι Νόμον, τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι ὑμνούμενον, ὡς Υἱὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν, καὶ φόβῳ τοῦτον ὑμνοῦσαι ἐδόξαζον.

Καὶ Ἄννα δὲ ἢ μακαρία, ἢ σώφρων χήρα καὶ προφήτις, ἀνθρομολογεῖτο λέγουσα: Μεγαλύνομεν πάντες τὴν φιλανθρωπίαν Σου, Κύριε, Σωτὴρ ἡμῶν, ἢ δόξα τῶν δούλων σου καὶ τῶν πιστῶν στέφανος. Σύ, τὸ γεῶδες ἡμῶν προσλαβόμενος, Λόγε, θησαυρὲ τῶν αἰώνων καὶ ζωῆ τῶν ἀπάντων ἐνηπιάσας σαρκὶ καὶ καθαρσίῳ μετέσχες, ὡσπερ νήπιον, ὑπὸ νόμον γενόμενος, ὁ πάλαι χαράξας ἐν πλαξὶ τὸν Νόμον ἐν Σινᾷ, ἵνα πάντας ἀπαλλάξῃς τῆς τοῦ Νόμου δουλείας. Σὺ εἶ, ἢ τῶν πιστῶν σωτηρία καὶ δόξα καὶ κλέος καὶ κόσμος καὶ ἀπόλαυσις, ὁ σαρκωθεὶς δι' ἡμᾶς καὶ σώζων τὸν ἀνθρωπον. Δόξα τῇ οἰκονομίᾳ Σου, μόνε φιλάνθρωπε.

Καὶ ἡμεῖς τὸν ἐν ἀγκάλαις τῆς Παρθένου Σωτήρα Χριστὸν, μετὰ τῆς Ἄννης εὐλαβῶς προσκυνήσωμεν καὶ τὴν ἀπειράνδρον Αὐτοῦ καὶ πάναγον Μητέρα, τὴν ἱκετεῦσαν ἀπαύστως φθορᾶς καὶ κινδύνων ἡμᾶς λυτρωθῆναι, ὡς Θεοτόκον μακαρίσωμεν καὶ Συμεῶν τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ Θεοδόχῳ προφήτῃ τῷ χερουβικῶς ὑπὸ Θεοῦ δοξασθέντι προσεῖπωμεν: Μωϋσεῶς τοῦ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Β'

Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀγωνισταὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἶχον εὐρυτάτην μόρφωσιν.

Ἴδου τὸ δεύτερον γινώρισμα τοῦ ἀγῶνός των. Ἡ μόρφωσις!

Ἦσαν ὄντως κάτοχοι τῆς τε θύραθεν καὶ ἔσω παιδείας. Καὶ τὴν μὲν θύραθεν παιδείαν ἔλαβον ἀπὸ τὴν τότε κυρίως ἀκμάζουσας Σχολῆν τῶν Ἀθηναίων, τὴν δὲ Θεολογικὴν των κατάρτισιν ἀπὸ τὰς Σχολὰς τῆς Καισαρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Καὶ ἦτο ἀπαραίτητος ὁ ὄπλισμός των αὐτός. Δηλαδή ἀφ' ἐνός μὲν ἢ «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» μόρφωσις των, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ βαθεῖα γινῶσις τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Διότι οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, «ἐχρησιμοποίησαν τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ὑπεράσπισιν αὐτῆς ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐδημιούργησαν διὰ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως τὴν Ἱερὰν Ἐπιστήμην, τὴν Θεολογίαν, ἣτις ἐνέχει ἐν αὐτῇ διηρθρωμένα τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας»²⁰. Ὄντως οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι ἐθεώρουν τὴν παιδείαν ἀναγκαίαν, ὡς λίαν μορφωτικὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διδασκτικὴν πολλῶν χρησιμωτάτων γνώσεων, δι' ὃ ἐκαυτηρίαζον ἐκείνους τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἐθεώρουν ταύτην ὡς ἐπιβλαβὴ καὶ ἐπικίνδυνον. Ἰδιαιτέρως ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς παρεδέχετο τὴν, «ἐξω παιδευσιν δῶρον εἶναι τῇ Ἐκκλησίᾳ» καὶ τόσον ἐνθουσιασμόν ἠσθάνετο ὑπὲρ αὐτῆς, ὥστε δὲν ἐδίσταζε νὰ διακηρύττῃ ὅτι πάντα μὲν τὰ ἄλλα ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἦτοι πλοῦτον, εὐγένειαν, εὐκλειαν, δυναστείαν καὶ εἴ τι ἄλλο, ἀφῆκεν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας αὐτά, αὐτὸς δὲ εἶχετο τοῦ λόγου καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ δὲν μετεμέλετο ὅτι πρὸς ἀποκτησιν τούτων καὶ πόνους ὑπέστη καὶ ἀνά τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν περιεπλανήθη²¹. Ὁ Βασίλειος διδάσκει ὅτι ἡ τῆς διαλεκτικῆς δεινότης «οὐκ ἐξ τὰ δόγματα εὐδιάσπαστα εἶναι καὶ εὐάλωτα τοῖς βουλομένοις».

Διὰ δὲ τῶν ἔργων του δεικνύει ὅλον τὸν πλοῦτον

20. Γρηγορίου Δ. Ἀνδρουτσπούλου, Ὁ Ἑλληνισμὸς ὑποφῆτης τοῦ Χριστιανισμοῦ, Ἀθήναι 1955, σελ. 12.

21. Minge Ἐ.Π. 36, 508 - 509.

δεξαμένον τὸν Νόμον, ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, τιμιώτερος γέγονας, Συμεῶν Θεοδόχε, τοῦ Κυρίου αὐτόπτα καὶ Νόμου καὶ Χάριτος ἀρχὴ καὶ συμπέρασμα! Ὅτι Χριστὸν τὸν Κύριον, ἀγκάλαις σου, πρεσβῦτα, ὡς βρέφος ἐβάστασας, καὶ Θεὸν τῷ Πνεύματι τοῦτον γνωρίσας, ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου ἀνεκήρυξας! Μνεῖαν ποιοῦ καὶ ἡμῶν τῶν τιμώντων τὴν σεπτὴν σου μετὰστασιν. Ἀμήν.

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ Πτ.Θ.Φ.
Δ/ντῆς τῆς Ὁρθοξ. Ὑπηρ. Γ.Ε.Α.

τῆς ἀρχαίας παιδείας καὶ προτρέπει τοὺς χριστιανούς νέους, διὰ τῆς περιφήμου πραγματείας του «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ἀφελοῦντο λόγων» νὰ μελετοῦν τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς, διότι εἰς τὰ συγγραμματα αὐτῶν ἀνευρίσκονται ἐξοχοὶ ἠθικαὶ ἀρεταί. Ἀρκεῖ, τονίζει ὁ Μ. Βασίλειος, νὰ λαμβάνωμεν ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν μὲ τὴν Ἀλήθειαν. «Καὶ καθάπερ, συνεχίζει, τῆς ροδωνιάς τοῦ ἄνθους δρεψάμενοι τὰς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων ὅσον χρήσιμον καρπωσάμενοι, τὸ βλαβερὸν φυλαξόμεθα...»²².

Καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἦτο κάτοχος οὐ μόνον τῆς ρητορικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς φιλοσοφίας, δι' ὃ κηρύττει ὅτι «τότε μᾶλλον πιστεύομεν, ὅταν καὶ τὴν αἰτίαν μάθωμεν καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν γίνεται».

Οἱ τρεῖς ὅμως φωστῆρες τῆς τρισηλίου Θεότητος ἔθεσαν τὴν μεγάλην των μόρφωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπερασπιζόντες μετὰ σθένους τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν αὐτῆς κατὰ τῶν πολυωνύμων αἰρέσεων, συγγράφοντες εἰδικὰ πρὸς τοῦτο βιβλία καὶ κηρύττοντες εὐγλώττως καὶ πειστικῶς τὸν θεῖον λόγον. Οὕτω ὁ Μ. Βασίλειος καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ἀρειανοὶ ἐπρέσβευον ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ «ἐξ οὐκ ὄντων εἶναι καὶ πρὶν γεννηθῆναι μὴ εἶναι» καὶ «ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν»²³, συγγράφει τὰ βιβλία: «Ἀνατρεπτικὸς τοῦ ἀπολογητικοῦ τοῦ δυσεβοῦς Εὐνομίου» καὶ «Κεφάλαια τριάνοντα περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἀμφιλόχιον Ἐπίσκοπον Ἰκονίου».

Διὰ τοῦ πρώτου ἐκ τῶν βιβλίων τούτων ἀνατρέπει τὰς ἀρειανικὰς δοξασίας τοῦ Εὐνομίου, διακηρύττων μετὰ σθένους τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν περὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος ὡς ἐξῆς: «Εἷς Θεὸς ἀναρχος, ἀκτιστος, ἄχρονος, συναΐδιος, πηγὴ πρώτη καὶ αἰτία ἀρχικῆ· Εἷς δὲ, Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ἐκ Θεοῦ γεννηθεὶς, πρὸ αἰῶνων ὁμοούσιος, ἐνυπόστατος, ἄχρονος, συναΐδιος, συνἀναρχος τῷ Πατρὶ, ἐν χρόνῳ δὲ γενόμενος ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ Παρθένου Μαρίας καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐνυπόστατον, ἄχρονον, συναΐδιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, ὁμοούσιον τούτοις, ἐκ Πατρὸς μόνον ἐκπορευόμενον καὶ ἐν Υἱῷ ἀναπαυόμενον»²⁴. Διὰ τοῦ δευτέρου δὲ βιβλίου ὁ Μ. Βασίλειος δίδει ἐξηγήσεις εἰς τὸν Ἀμφιλόχιον, διατὶ χρησιμοποιοεῖ ἐκτὸς τῆς συνήθους δοξολογίας «δόξα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» καὶ τὸν τύπον «Δόξα τῷ Πατρὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ σὺν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ», καταδεικνύον ὅτι καὶ ὁ τύπος οὗτος στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως²⁵. Ἐπίσης ὁ Γρηγόριος μὲ τοὺς λόγους

22. Minge Ἐ.Π. 31, 564 - 589.

23. Ἰωάννου Ν. Καμίση, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος 1, σελ. 124.

24. Ἀρχ. Ἰωάννου Γ. Ἀλεξίου, Ἀστέρες πολύφωτοι, σελ. 31.

25. Ὁρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 2, σελ. 407.

του «Κατὰ Εὐνομιανῶν προδιάλεξις», «Περὶ Θεολογίας», «Περὶ Υἱοῦ λόγος πρῶτος», «Περὶ Υἱοῦ λόγος δεύτερος» καὶ «Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καταπολεμεῖ τὰς κακοδοξίας τῶν ἀρειανῶν. Οἱ λόγοι οὗτοι, ἀποκληθέντες παρὰ τοῦ ἰδίου «Θεολογίας Λόγοι»²⁶, ἐξεφωνήθησαν πιθανῶς τὸ 380 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Νᾶῳ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, παρέχουσι δὲ ἔκθεσιν τῆς περὶ Ἁγίας Τριάδος Ὀρθοδόξου πίστεως ἐναντίον τῶν Εὐνομιανῶν καὶ Μακεδονιανῶν. Καὶ μόνον οἱ λόγοι οὗτοι ἀναδεικνύουν τὸν Γρηγόριον ἔξοχον ἐκκλησιαστικὸν ρήτορα καὶ δεινότατον Θεολόγον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος μὲ τὴν πλουσίαν κηρυκτικὴν καὶ συγγραφικὴν του δράσιν, τὸ μὲν ἀποκρούει τοὺς πολεμίους τῆς πίστεως καὶ ἀνατρέπει τὰς δοξασίας αὐτῶν, τὸ δὲ ἐνισχύει τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν. Οὕτω εἰς ἓνα λόγον του τονίζει εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἤρνούντο τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅπως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνοήσουν πῶς ἡ ψυχὴ ὑπάρχει εἰς τὸ σῶμα, κατὰ παρόμοιον τρόπον δὲν ἤμποροῦν νὰ ἐνοήσουν καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι, συνεχίζει, τὸν κόσμον τὸν ὑπερῦλκτον, τὸ μυστήριον τοῦ Θεοανθρώπου μόνον μὲ τὴν πίστιν, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ φλογερὰν ψυχὴν δύνασαι νὰ ἐνοήσης. Ἐπίσης διὰ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Ἀντιοχείας ἔγραψε ὁκτὼ «λόγους κατὰ Ἰουδαίων» καὶ ἰδιαίτερον σύγγραμμα διὰ νὰ ἀποδείξῃ «ὅτι Χριστὸς ἐστὶ Θεὸς πρὸς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας».

Διὰ τῶν συγγραμμάτων τούτων τονίζει τὸν θρίαμβον τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον. Ἀξιολογώτατοι εἶναι προσέτι καὶ αἱ πραγματεῖαι του εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Εἰς τὸν Χρυσόστομον ἀποδίδεται καὶ ἡ συγγραφὴ τῆς Θείας Λειτουργίας, ἥτις εἶναι σύντημις τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θαυμάζεται ὡς ὁ κατ' ἔξοχὴν ρήτωρ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τε τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων καὶ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκλάμπουσαν ρητορικὴν δύναμιν καὶ χάριν. Διὰ τοῦτο εἶναι ὀρθὸς ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι ἡ ρητορεία τοῦ Χρυσόστομου δὲν «ἔξει ἐλλυγείαν», ἀλλ' εἶναι ἐκ Θείας Χάριτος²⁷. Δικαίως δὲ οὗτος ἐπίσημως ἀνεγνωρίσθη ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ὡς «διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἀναφέρεται ὡς ἀθηντικὸς μάρτυς τῆς ὀρθῆς πίστεως.²⁸ Λίαν δὲ εὐστοχα εἶναι τὰ ὅσα γράφει σχετικῶς ὁ ἔθνικὸς ἡμῶν ἱστορικὸς Κων. Παπαρηγόπουλος διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. «Οἱ Βασιλεῖοι, γράφει, οἱ Γρηγόριοι καὶ οἱ Χρυσόστομοι ὑπερέβαλον κατὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἅπαντας τοὺς ἔτι σωζομένους ἔθνικους σοφιστὰς καὶ αὐτοὺς τοὺς μέχρι Πλουτάρχου προκατόχους αὐτῶν, ἀποτελέσαντες ἐποχὴν λόγου νέαν, μεγάλην καὶ ἔνδοξον διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος»²⁹.

Γ'

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἦσαν μὲν ἰσχυροὶ διὰ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἀπέβαινον ἰσχυρότεροι διὰ τῆς ἀγάπης.

Ἡ ἀγάπη ἦτο τὸ τρίτον γνώρισμα τοῦ ἀγῶνός των ἐναντίον τῶν πολεμίων τῆς Ὀρθοδοξίας. Διὰ τοῦτο κατ' ὅλον τὸν μακρὸν καὶ κοπιώδη ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγῶνά των πρυτανεύει ἐν αὐτοῖς ἡ Εὐαγγελικὴ ἀγάπη. Ἡδύναντο δὲ νὰ ἐπαναλαμβάνουν μετὰ τοῦ Παύλου : «Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον»³⁰. Εἴτε, συνεπῶς, ἀναιροῦν πλάνας τῶν αἰρετικῶν, εἴτε στηλιτεύουν κακίας, εἴτε ἐλέγχουν πράξεις ἀντιχριστιανικὰς οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν λησμονοῦν τὴν ἀγάπην.

Τὴν ἀγάπην κατ' ἔξοχὴν ἐκήρυττον. Ὁ Μ. Βασίλειος τονίζει, ὅτι ἀληθινὴ ἐκδήλωσις ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον εἶναι : «Εἰ ἀμψίεσας γυμνόν, εἰ ἔδωκας πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, εἰ ἡ θύρα σου ἀνέφικτο παντὶ ξένῳ, εἰ ἐγένου πατὴρ ὀρφανῶν, εἰ παντὶ συνέπασχες ἀδυνάτῳ»³¹. Καὶ ὁ Γρηγόριος ὑπεστήριζεν ὅτι πρέπει νὰ βοηθῶμεν τοὺς συνανθρώπους μας· «εἴτε διὰ χρεῖαν χρήζοιεν ταύτης, εἴτε δι' ὀρφανίαν, εἴτε ἀποξένωσιν πατρίδος, εἴτε ὠμότητα δεσποτῶν, εἴτε ἀρχόντων θράσος, εἴτε φορολόγων ἀπανθρωπίαν, εἴτε ληστῶν μαφονίαν, εἴτε κλεπτῶν ἀπληστίαν»³².

Ὁ δὲ Χρυσόστομος δὲν ἔπαυε νὰ βροντοφωνῇ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος : «σὺ ὁ ἔχων πλοῦτον μυριάς αὐτὸν ποιήσον κατέχεσθαι χερσὶ ταῖς τῶν χηρῶν, ταῖς τῶν ὀρφανῶν, ταῖς τῶν λελωβημένων, ταῖς τῶν δεσμοτήριον οἰκούντων»³³. Καὶ ἄλλοτε ἔλεγε : «διὰ τούτων (τῶν χρημάτων) θήρευε τοὺς ξένους, διὰ τούτων ἔνδυε τοὺς γυμνοὺς, διὰ τούτων εἰς δεσμοτήριον πέμπε, τὰς ἀνάγκας λύε τὰς ἀλλοτρίας»³⁴. Διότι κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἡ ἐλεημοσύνη παρέχει πτερὰ εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ ζωοποιεῖ αὐτὴν «ἐπειδὴ μετάνοια ἄνευ ἐλεημοσύνης νεκρὰ ἐστὶ καὶ ἄπτερος»³⁵. Δὲν ἤρκοῦντο δὲ μόνον εἰς τὸ νὰ κηρύττουν ἀπλῶς καὶ συνιστῶσι τὴν ἀγάπην οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, ἀλλὰ καὶ ἐφήρμοζον ταύτην αὐτοὶ πρῶτοι. Οὕτω τόσον ὁ Μ. Βασίλειος, ὅσον καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος πρὶν ἢ ἀπευθυνθῶν πρὸς τοὺς πλουσίους, προτρέποντες αὐτούς, ἵνα βοηθήσουν τοὺς πτωχοὺς, διένειμον πρῶτοι αὐτοὶ τὴν περιουσίαν των εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὁ Γρηγόριος εἰς τὸν περίφημον λόγον του, ὅστις περιγράφεται «Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μέγαν Βασιλεῖον», τονίζει, ὅτι ἔργον τοῦ Βασιλείου ἦτο ἡ βοήθεια ὄλων ἐκείνων, οἵτινες εἶχον ἀνάγκας πνευματικὰς καὶ σωματικὰς, ἡ διατροφή τῶν πτωχῶν, ἡ φιλοξενία τῶν ἀστέγων, ἡ προστασία τῶν ἀδυνάτων. Ἐν συνεχείᾳ περιγράφει τὴν δράσιν τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅταν κάποτε ἔπεσε φοβερὸς λιμός. Ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας, λέγει ὁ Γρηγόριος, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην

26. Αὐτόθι, σελ. 1065.

27. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, σελ. 299.

28. Παναγιώτου Ἱ. Μπρατσιώτου, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπιβίωσις τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἀθῆναι 1939, σελ. 17.

29. «Ἀκτινεσ» 1955, σελ. 20.

30. Α' Κορινθίους 13, 1.

31. Minge Ἐ. Π. 31, 281.

32. Minge Ἐ. Π. 37, 925.

33. Migne Ἐ. Π. 55, 515.

34. Migne Ἐ. Π. 58, 495.

35. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἀθῆναι 1956, σελ. 210.

« συναγαγόν τούς ἐκ πείνης παραπαίοντας καὶ μικρὸν ἀναπνέοντας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νηπίους καὶ γέροντας, πᾶσαν ἡλικίαν ἐλεεινήν », προσφέρει εἰς αὐτοὺς δι' ἐράνου πᾶν εἶδος τροφῶν. Βλέπει τὴν μεγίστην ἀθλιότητα, ἥτις ἐμάστιζε τὴν Καισάρειαν καὶ ἰδρῦει ὠραιότητα τῶν πτωχοῦπολιν, τὴν ἐπικληθεῖσαν Βασιλειάδα « καινὴν πόλιν, τὸ τῆς εὐσεβείας ταμεῖον », ὡς χαρακτηρίζει ταύτην ὁ Γρηγόριος, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκὸν περιθαλψῶν πτωχοί, γέροντες, ἀσθενεῖς, ὀρφανά. Οὕτω ὁ Βασίλειος ἦτο ὁ ψυχωσώστης καὶ σωματωσώστης, « ὁ ἐπισκοπῶν μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως... τύπος γενόμενος τοῦ ποιμνίου »³⁶. Προσέτι τὴν ἀγάπην ταύτην ἐθεώρει ὁ Βασίλειος ὡς τὸν συνδετικὸν κρίκον διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐβλεπεν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀγάπη διὰ τὴν πραγματοποίησιν ταύτης, ἔλεγεν ἐπανειλημμένως: « Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη—Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη »³⁷. Ὁραίαν ἐπίσης εἰκόνα τῆς φιλανθρωπικῆς δράσεως τοῦ Χρυσόστομου δίδει εἰς ἡμᾶς ὁ ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος, καθ' ἣν ὅλοι προσέτρεχον εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ ἐζήτουν τὴν βοήθειάν του. « Ἀπειροὶ εἰς τὸν πατέρα καθ' ἑκάστην πρὸς ἑκάστους ὑπὲρ ἑκάστου ἀσχολία. Ἀρπάζεται τις ὑπὸ τῆς ἐξουσίας; καὶ παρουσιάζεται συνήγορος ὡς πατὴρ· λιμὸς ἐνοχλεῖ; καὶ ἀμέσως ἀπὸ συνήγορος γίνεται τροφεύς· νοσεῖ τις καὶ ἀμέσως ὁ τροφεύς μεταβάλλεται εἰς ἰατρὸν καὶ εἰς τὸν πενθοῦντα καθίσταται παρηγορία· ὑπάρχει ἀνάγκη φροντίδος διὰ ξένους; Ὁ ἐπίσκοπος φροντίζει δι' αὐτούς »³⁸. Πάντοτε ἡ καρδιά τοῦ Χρυσόστομου ἐφλέγετο ἀπὸ τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι τὸ οὐσιαδέστερον γνώρισμα τοῦ καλοῦ Ποιμένος. Διὰ τοῦτο κατηγορεῖ τοὺς πλουσίους, οἱ ὅποιοι ἐνῶ ἐξῶδενον ἄφθονον χρήσιμα εἰς τὰς διασκεδάσεις, εἰς τὴν πολυτελεῖ ἀμφίσειν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν των, ἐν τούτοις ἔταν ἐπρόκειτο νὰ δώσουν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐγίνοντο πτωχότεροι αὐτῶν. Τοιαύτη ἐλεημοσύνη δὲν μᾶς χρειάζεται, τονίζει πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀντιοχείας, διότι, λέγει ὁ ἴδιος, ἀγάπη θὰ εἴπῃ θυσία, θὰ εἴπῃ ἄφθονον αἶσθημα γενναιοφυχίας. Ὁ Χρυσόστομος ἦτο ἀκούρατος συνήγορος καὶ προστάτης τῶν δυστυχούντων καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυε νὰ διακηρύττῃ μὲ παρησίαν: « Δότε τοῖς πτωχοῖς »! Καὶ δὲν θὰ παύσω, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, νὰ ἐπαναλαμβάνω τὸ κήρυγμα αὐτὸ τῆς ἀληθείας, ἐὰν κανεὶς ἤθελε τυχὸν μὲ κατηγορήσῃ ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλανθρωπίας ἀποβλέπω εἰς προσωπικά μου ὀφέλη. Τότε, τονίζει, μὲ περισσότερον θάρρος θὰ ἐπαναλαμβάνω: « Δότε τοῖς πτωχοῖς »³⁹.

Ὁ Χρυσόστομος τὴν ἔμπρακτον ἐξάσκησιν τῆς ἀγάπης ἐθεώρει ὡς τὸ πλέον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ πιστοῦ. « Ὁλος ὁ κόσμος καὶ αὐτοὶ οἱ ἄπιστοι,

ἐτόνιζε, τίποτε δὲν θαυμάζουν περισσότερον ἀπὸ τὸ νὰ μᾶς βλέπουν νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀγάπην. Τοῦτο ὠμολογεῖ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός, ὅταν ἔγραφε πρὸς τὸν μέγαν Ἀρχιερέα Ἀρσάκιον, συνιστῶν εἰς αὐτὸν νὰ μιμηθῇ τὴν χριστιανικὴν φιλανθρωπίαν. « Οἱ ἄθλιοι οὗτοι Γαλιλαῖοι, ἔγραφε ὁ Ἰουλιανός, πλὴν τῶν πτωχῶν αὐτῶν τρέφουν καὶ τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες δὲν τυγχάνουν τῆς συνδρομῆς ἡμῶν »⁴⁰.

Οὕτω οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἐφήρμοσαν ἐν ὅλῃ τῇ ἐκτάσει τοὺς ὠραίους ἐκείνους λόγους τοῦ Κυρίου· « Ἐπεινάσα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα καὶ ἐπεσκεψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθετε πρὸς με »⁴¹. Διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης εἰλκυσαν οὐ μόνον τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς αἰρετικούς, πολλοὶ τῶν ὁποίων προσήρχοντο εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτῶν ἐθρήνον οὐ μόνον οἱ χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοὶ καὶ αἰρετικοί, διότι πάντων ἀνεξαίρετως ἀληθεῖς πατέρες καὶ προστάται ὑπῆρξαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Δ

Οὕτως ἠγωνίσθησαν οἱ θεοφόροι τρεῖς Ἱεράρχαι κατὰ τοῦ φοβεροῦ ἐχθροῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τῶν αἱρέσεων.

Μὲ τὴν ἱεράν φλόγα τῆς πίστεως ὑπερησπίσθησαν τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν εἰς χρόνους, καθ' οὓς δι' ἐνὸς μόνου βασιλικῶν βλέμματος ἀνετρέποντο θρόνοι καὶ ἐξουσίαι. Δὲν ἐδίσταζον εἰσεῖτι καὶ πράξεις ἀντιχριστιανικᾶς αὐτῶν τῶν καθημένων ἐπὶ τοῦ θρόνου νὰ στηλιτεύσουν μετὰ δριμύτητος, ἀντιμετωπίζοντες γενναίως πάντα κίνδυνον. Οὕτω παρέμεινον πιστοὶ « ἄχρι θανάτου » εἰς τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' οἱ τρεῖς οὗτοι Πατέρες διεκρίθησαν καὶ διὰ τὴν μόρφωσίν των. Ὡς φάροι τηλαυγεῖς καὶ ὡς ἀστέρες πολύφωτοι δὲν ἔθεσαν τὰ φῶτά των ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν. Ἐν τῷ προσώπῳ των συνδυάζονται ἄριστα ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ παιδεία, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ μόρφωσις, δι' ὧν ἀνήγαγον τὴν ἀπλήν πίστιν καὶ γνώσιν εἰς ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἔκρυψαν δὲ τὴν χριστιανικὴν των σοφίαν, ἀλλὰ μετέδωσαν ταύτην καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῆς γραφίδος, διαλύοντες οὕτω τὰ σκότη τῶν αἱρέσεων.

Καὶ δὲν ἠρκέσθησαν μόνον εἰς λόγους, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐδοξάσθησαν διὰ τῆς ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς τοῦ χριστιανισμοῦ, τῆς ἀγάπης. Πρὸς καλλιέργειαν δὲ ταύτης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς των ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἠγωνίσθησαν πλήρεις μὲν ἐπεικειᾶς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλ' ἀδυσώπητοι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀδικίαν. « Τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητοῦντες,

36. Α' Πέτρου 5, 2-3.

37. Ὁρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος Β', σελ. 405.

38. Δημητρίου Σ. Μπαλάνου, Μεγάλοι μορφαὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1942, σελ. 94.

39. « Ἀκτίνες » 1940, σελ. 164.

40. Ὁρησκευτικὴ φωνή, 1881, σελ. 79.

41. Ματθαίου 25, 35.

Ο ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Τῆ 21 Ἰανουαρίου ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, ἐνθα ἐνοσηλεύετο, ὁ Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Κυρὸς Γερμανός.

Ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης, κατὰ κόσμον Γεώργιος Ἀρ. Ρουμπάνης, ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1880 εἰς Πικέριον Μαντινείας, ὅπου καὶ τὰ πρῶτα τῆς νηπιακῆς ἡλικίας ἐτῆ διήλθεν.

Μετοικησάσης τῆς οἰκογενείας του εἰς Τριπόλιν, διήκουσε ἐκεῖσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα καὶ τὰ Γυμνασιακά τοιαῦτα. Ἀκολούθως ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀποφοίτησεν ἐν ἔτει 1908.

Θεῖω ζήλῳ κινούμενος προσῆλθεν τὸ ἐπόμενον ἔτος 1909 εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱ. Κλήρου, χειροτονηθεὶς εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Γερμανοῦ Μεταξᾶ, ἀναλαβὼν ἅμα τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Τριπόλει Ἱερατικῆς Σχολῆς.

Μετὰ ἓν ἔτος ἐπιτυχῶς πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς διακονίας ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μητροπολίτου εἰς Πρεσβύτερον (1910), προχειρισθεὶς συγχρόνως εἰς Ἀρχιμανδρίτην. Ἐκτοτε καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1917 ἐξηκολούθησε διευθύνων τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Τριπόλεως, κηρύττων ἅμα εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαντινείας, ὡς Ἱεροκλήρυξ ταύτης. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους (1912—1913) ὑπηρετήσεν ὡς Ἱεροκλήρυξ τῆς ἹΙ Μεραρχίας, παρασημοφορηθεὶς διὰ τὰς ἐν τῷ Στρατεύματι ὑπηρεσίας αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος καὶ πολεμικῶν μεταλλίων.

Ἐν ἔτει 1921 διωρίσθη ὡς Α΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπηρετήσας εἰς τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τοῦ ἔτους 1923, ὅτε ἀπεμακρύνθη τῆς ὑπηρεσίας, ἐπανελθὼν καὶ πάλιν

τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύοντες, τὸ ἰσχυρὸν φυλάσσοντες». ⁴² Ἐχρησιμοποίησαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν οὐ μόνον τὸν ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν πλοῦτόν των, ἀλλὰ καὶ τὰ ὕλικά των ἀγαθὰ. Οὕτω ὁ ἐκ τῶν αἰρετικῶν κίνδυνος διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐξουδετερώθη, δεδομένου ὅτι οὗτοι περιάγουν «τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιῶσιν αὐτὸν υἱὸν γεένης διπλότερον ὑμῶν». Οὕτω οἱ Πατέρες οὗτοι ἀνεδείχθησαν ἀληθῆ τῆς Ἐκκλησίας προπύργια καὶ ἔλαμψε τὸ φῶς αὐτῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.

(Τέλος) ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, Θεολόγος

⁴². Ἀνδρέου Ἱω. Φυτράκη, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὴς Θεολ. Σχολῆς 1958, σελ. 79.

κατὰ τὸ ἔτος 1927, ὑπηρετήσας ἕκτοτε καὶ μέχρι τῆς 14 Ἰουνίου 1934 ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου.

Τὴν 14 Ἰουνίου 1934 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς Μητροπολίτης Κεφαλληνίας, ποιμάνας τὴν Ἱερὰν ταύτην Μητρόπολιν μέχρι τοῦ ἔτους 1951, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας.

Ὁ μεταστάς Ἱεράρχης ἔσχεν πλοσίαν καὶ καρποφόρον δράσιν κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ διακονίαν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου. Ὡς Διευθυντὴς ἀρχικῶς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ Ἱεροκλήρυξ ἐν Τριπόλει καὶ ἐν τῷ στρατεύματι, ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερατικῆς Συνόδου βραδύτερον καὶ τέλος ὡς Μητροπολίτης εἰργάσθη μετὰ τοῦ διακρίνοντος ἀνεκὰθεν αὐτὸν ἱεροῦ ζήλου καὶ ἀποφασιστικότητος, καταστάς ἐπιφανῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἱεράρχης. Ἡ διακρίνουσα τὸν ἀειμνήστου Ἱεράρχην γνώσις τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ζητημάτων, ἡ ἔντονος μαχητικότης αὐτοῦ ἐν τῇ προασπίσει τῶν ὅσων ἐθεώρει ὡς ὀρθῶν, ἡ παρρησία αὐτοῦ κατὰ τὴν διατύπωσιν τῆς γνώμης του καὶ τὸ ἐδραῖον καὶ ἀμετάθετον τοῦ φρονήματος ἐπέβαλον τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ καὶ καθίσταν ἔντονον τὴν παρουσίαν αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ πέραν τῶν πολλῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς ὁ ἀειμνήστος προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἐργάτης καὶ κλήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, ὡς Μητροπολίτης, ὡς Τοποτηρητὴς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὡς Συνοδικὸς Σύνεδρος, ἔσχεν καὶ ἀξιολόγον ἐθνικὴν, κοινωνικὴν καὶ φιλανθρωπικὴν δράσιν, πρωτοστατῶν εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν, ἣν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐθεώρει ὡς ἐπιβεβλημένην εἰς ἡγέτην τῆς Ἐκκλησίας. Διεχειρίσθη τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνατεθέντα αὐτῷ ἐκάστοτε καθήκοντα μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν συνέσεως.

Ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος Ἱεράρχου ἐγένετο ἐν Τριπόλει τὴν 23 Ἰανουαρίου, προσεάρχοντος τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνοῦριας Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου, τῆ συμμετοχῆ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Κυπριανοῦ, Σεβ. Μητροπολιτῶν Κοζάνης κ. Διονυσίου, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐσταθίου, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στεφάνου, Λήμνου κ. Παντελεήμονος καὶ Καναδᾶ κ. Ἀνατολίου. Παρέστησαν ὡσαύτως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ὁ Ἱερός Κλήρος καὶ ὁ εὐσεβὴς λαός.

Τὸν ἐπικήδειον ἐξεφώνησε, συνοδικῆ ἐντολῆ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Παν. Ἀρχιμ. κ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος. Ὁμίλησαν καὶ οἱ τ. Ὑπουργοὶ κ.κ. Θεόδ. Τουρκοβασίλης καὶ Μπακόπουλος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Βαθὺ αἴτημα.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς μετὰ τοῦ Πάπα συναντήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἢ «Ἐστία» ὀρθῶς ὑπέμνησε τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας, γράφασα τὰ ἐξῆς: «Ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη ἡ Οὐνία, δηλαδή ἡ προσηλυτιστικὴ ὁργάνωσις, ποὺ προσπαθεῖ, ὑπὸ τὴν μάσκαν τοῦ ὀρθοδόξου σχήματος, νὰ παρασύρῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν Καθολικισμόν καὶ εἰς τὸ δόγμα τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα, οὐδεὶς ἤμπορεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ σοβαρῶς, ὅτι ὑφίσταται διάθεσις εὐλικρινοῦς προσεγγίσεως». Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία «ἐνδιαφέρονται τὰ μέγιστα» «διὰ τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν τοῦ Βατικανοῦ». «Ἄς διαλυθῇ πρῶτον ὁ προπαγανδιστικὸς μηχανισμὸς τοῦ Πάπα (ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὰς Καθολικὰς χώρας) καὶ βλέπομεν...».

Αἱ ἀπόψεις αὗται τῆς ἐγκρίτου «Ἐστίας» ἀναποκρίνονται ἀναμφιβόλως εἰς ἓν βαθὺ αἴτημα τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἐπομένως ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς ἔχων ἀγαθὰς διαθέσεις ἔναντι τῆς Ὁρθοδοξίας πάπας Παῦλος ΣΤ' δύναται ἄριστα νὰ ἀποδείξῃ τὴν εὐλικρινείαν τῶν προθέσεών του, ἠγοούμενος κινήσεως καὶ προσπαθείας πρὸς ἄρσιν τῶν εἰς βάρος τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀδικιῶν, αἵτινες ἐγένοντο καὶ γίνονται ἐκ μέρους τῆς Οὐνίας.

Ἐνδείξις τῆς ἐνότητος καὶ σταθερότητος.

Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἀπαντῶν εἰς ρωμαιοκαθολικὰ περιοδικά, «φθάσαντα μέχρι τοῦ σημείου νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία θὰ παραδοθῇ εἰς τὴν Ρώμην», ἔγραψε πρότινος, ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀναγνωρίσεις τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς προσεγγίσεως τῶν ἐκκλησιῶν παπικῶν προσπαθειῶν, οὐδόπως πρέπει νὰ νομισθῇ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσικὴ Ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος νὰ δεχθῇ οἰανδήποτε ἀλλαγὴν εἰς τὴν ἀγίαν δογματικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν ἐκλήρονον ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἢ νὰ προβῇ εἰς οἰανδήποτε παραχώρησιν ἐν σχέσει πρὸς αὐτήν.

Αἱ ἐξηγήσεις αὗται τοῦ ρωσικοῦ περιοδικοῦ, συμφωνοῦσαι κατ' οὐσίαν πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀπόψεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι νέα ἐνδείξεις τῆς ἐνότητος καὶ τῆς σταθερότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς προσηλωσεως καὶ ἐμμονῆς αὐτῆς εἰς τὰς μακραίωνας παραδόσεις της.

Θὰ εἶναι ματαιοπονία.

Ὡς ὀρθῶς ἐτονίσθη, οὐδόπως εἶναι εὐνοϊκὴ διὰ τὴν προσέγγισιν τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἢ ἔναντι τῶν Ὁρθοδόξων στά-

σις τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ περιοδικοῦ «Fêtes et Saison». Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 181 τεύχος αὐτοῦ «μεταξὺ ἄλλων δημοσιεύεται καὶ χαρακτηριστικὸν ἰχνογράφημα. Ὑπάρχει κορμός, ποὺ βάσιν του ἔχει τὴν Πεντηκοστήν καὶ κορυφὴν του τὴν σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ 1869—1870. Ἀπὸ τὸν κεντρικὸν αὐτὸν κορμόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, φαίνονται νὰ ἀποσχίζονται αἱ διάφοροι αἱρέσεις. Ἀρχαιότερον οἱ Γνωστικοί, Ἀρειανοί, Πνευματομάχοι. Κατόπιν οἱ Μονοφυσίται. Ἐπειτα οἱ Ὁρθόδοξοι. Διὰ νὰ ἀκολουθήσουν οἱ Καθαροὶ καὶ Βάλδιοι καὶ τέλος οἱ Προτεστάνται».

Ἄλλὰ πῶς θὰ γίνῃ, ἐρωτῶμεν, ἡ προσέγγισις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὅταν τοιαύτην γνώμην ἔχουν οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ περὶ τῶν Ὁρθοδόξων; Πῶς θὰ δεχθῶμεν νὰ συζητήσωμεν μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅταν τὰ ὄργανά της συγκρατοῦν ἡμᾶς μετὰ τῶν αἰρετικῶν; Προσοχὴ λοιπὸν! Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις οἰοσθήποτε διάλογος θὰ εἶναι ματαιοπονία.

Θὰ ἦτο πολὺ ὑψηλοτέρα.

Μὲ ἀληθῆ καὶ βαθεῖαν ἱκανοποίησιν ὁ εὐσεβὴς ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ τύπου μεταδοθείσης εἰδήσεως περὶ ἀντιρροήσεών τινων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ὑπὸ τῆς κρατικῆς σκηπῆς ἀναβάσιν τοῦ βυζαντινοῦ μυστηρίου «Χριστὸς Πάσχα».

Ἡ τιμῶσα τὴν διοίκησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἀνακοίνωσις αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον δὲν πρόκειται, βεβαίως, ν' ἀντιδικήσῃ πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν, εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ἤθελε κριθῆ παρ' αὐτῆς ὅτι ἡ ἀπὸ σκηπῆς διδασκαλία τοῦ βυζαντινοῦ μυστηρίου «Χριστὸς Πάσχα» ἀντενδείκνυται. Τὰ ἐπὶ τοῦ θέματος γραφέντα εἰς τινὰς τῶν σημερινῶν ἐφημερίδων εἶναι ὅλας ἀνακριβῆ, δοθέντος ὅτι, μέχρις ὥρας, οὐδεμία ἐξεδηλώθη ἐπίσημος ἀντίδρασις τῆς Σεβαστῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἐδημιουργήθη θέμα, ἡ Διεύθυνσις τῆς κρατικῆς σκηπῆς, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως μὴ ὑπάρξῃ οἰαδήποτε παρεξήγησις, θὰ ἐπιδιώξῃ διευκρινίσαι τῶν ἀπόψεων τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, πρὸς τὰς ὁποίας καὶ θὰ συμμορφωθῇ ἀπολύτως».

Ἀληθῶς ἡ στάθμη τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας θὰ ἦτο πολὺ ὑψηλοτέρα, εἰάν πάντες οἱ πνευματικοὶ ἠγέται τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας εἶχον τὴν συνείδησιν, ὅτι πρέπει νὰ ἐργάζωνται ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ ἐν στενωπότητι συνεργασίᾳ μετ' αὐτῆς.

Πανεπιστημιακή έδρα διά την «έπιστημονικήν άθειαν».

Καθ' ἃ μεταδίδει τὸ ἐν Γενεύῃ ἐκδιδόμενον Δελτίον Πληροφοριῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ὑπὸ τῆν ἐπιτροπὴν τῶν κομμουνιστῶν πανεπιστήμιων τῆς Јεпа ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Γερμανίᾳ ἴδρυσσε καὶ ἐπλήρωσε δι' «ειδικοῦ» καθηγητοῦ ἔδραν διὰ τὴν «έπιστημονικήν άθειαν».

Ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶναι ἀσφαλῶς ἀφελής, διότι ἀφ' ἑνὸς παραγνωρίζει, ὅτι ὁ κόσμος τῶν ὑπερβατικῶν ἀντικειμένων τῆς Θρησκείας εἶναι ἐπέκεινα τῶν ὁρίων καὶ τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης· καὶ ἀφ' ἑτέρου λησμονεῖ, ὅτι ἡ Θρησκεία, ἔχουσα τὰς ρίζας αὐτῆς εἰς τὰ μύχια βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἶναι καθολικὸν καὶ πανανθρώπινον φαινόμενον, οὐδόλως δυνάμενον νὰ ἐκριζωθῇ.

Πράγματι, ὡς ἐλέχθη, ἡ τάσις καὶ στροφή τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πρὸς τὸ Θεῖον, ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἡλιάνθου σταθερὰν στροφήν πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τῆς μαγνητικῆς βελόνης πρὸς τὸν Βορρῶν, εἶναι τοσοῦτον φυσικὴ καὶ μεγάλη, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἄθεοι δημιουργοὺν ὑποκατάστατα τῆς Θρησκείας.

Ἀπόδειξις τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ παρατηρήσει σημειωμένων εἶναι ἡ ἐν Ρωσίᾳ ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα πρὸς ἐπιβολὴν τῆς άθειας.

Οὐδεμία ἀναλογία.

Ὁ δημοσιογράφος κ. Λεκατσᾶς εἰς πρόσφατον ἄρθρον, δημοσιευθὲν εἰς μίαν ἐφημερίδα, χαρακτηρίζει τὴν ἐκ Παρθένου ὑπερφυσικὴν γέννησιν τοῦ Ἰκκουρίου ὡς «εὐαγγελικὴν μυθοπλαστίαν», ἣτις ἀντλεῖ ἐκ τῆς μυθολογίας τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σημιτῶν.

Ἄλλ' ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀστήρικτος οὗτος ἰσχυρισμὸς στηρίζεται εἰς τὴν παντελῆ ἀγνοίαν τῆς νηφαλίας θρησκευολογικῆς ἐρεῦνης τῶν τελευταίων ἐτῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἀναλογία ἢ ὁμοίτης πραγματικῆ ὑφίσταται μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς τῆς ὑπερφυσικῆς ἐκ Παρθένου γεννήσεως ἢ τῶν λοιπῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν τῆς ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐκδηλωθείσης ζωῆς τοῦ Σωτῆρος καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς θρησκείας ἀναφερομένων ἄλλως μυθολογικῶν διηγήσεων. Διὰ τοῦτο οἱ κορυφαῖοι τῶν συγχρόνων θρησκευολόγων ἐξαίρουν τὴν ἰδιοτυπίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς θρησκευάματος καὶ τὴν ἄλλως ἰδιαιτέραν θέσιν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν λοιπῶν θρησκειῶν.

Πρὸς τούτοις εἶναι περιττὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι εἶναι ἄλλως ἀπαράδεκτον καὶ θλιβερόν τὸ γεγονός, ὅτι εὐρίσκονται ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, αἵτινες δημοσιεύουν τόσον σαθρὰς καὶ ἀσεβεῖς ἀπόψεις.

Οἱ καρποὶ τῆς τηλεοράσεως.

Ὁ τύπος τῆς Ἀμερικῆς ἔκρουσε πρόσφατως τὸν σοβαρὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον δημιουργοῦν διὰ τὰς

Ἠνωμένας Πολιτείας τὰ διάφορα ἐπιπόλαια προγράμματα τῆς τηλεοράσεως.

Ὡς ἰδιαιτέρως ἐτόνισεν ὁ διαπρεπὴς ἀμερικανὸς δημοσιογράφος Τζέρομ Ἑλλισον ἐν τῷ περιοδικῷ «Νέϊσον», οἱ διοργανωταὶ τῶν προγραμμάτων τῆς τηλεοράσεως πρέπει νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας καὶ νὰ παύσων νὰ εἶναι «ἔμποροι τοῦ κοινωνικοῦ δηλητηρίου». Διὰ τῶν προγραμμάτων τούτων, ὡς λέγει οὗτος κατὰ τὴν εἰδησεογραφίαν τῶν «Νέων», «οἱ ἴδιες πάντα δολοφονίες, οἱ ἴδιες σεξουαλικῆς ἱστορίες, οἱ γροθιές, τὰ βασανιστήρια καὶ τὰ μαρτύρια ἐπαναμβάνονται κάθε ὥρα, κάθε ἐβδομάδα, κάθε χρόνο, γιὰ νὰ ριζώσουν τὸν φόβον στὴ συνείδησι τοῦ ἔθνους. Οἱ μαθηταὶ περνοῦν τὸν καιρὸν τους μπροστὰ στὶς συσκευὲς τηλεοράσεως, διαθετόντας γι' αὐτὸ, δέκα ἕως ἐβδομήντα ὥρες τὴν ἐβδομάδα, ὅπου παρακολουθοῦν μὲ ἰδιαιτέρη προσοχὴ ἀπὸ τὴν ὁθόνη — ἀπὸ τὸ παράθυρον αὐτὸ — ἕνα εὐρύ-τερον κόσμον ἀπὸ τὸν δικὸν τους».

Πάντα ταῦτα πρέπει νὰ προπαρασκευάσων κατὰλλήλως ἡμᾶς, ἵνα μὴ εὐρεθῶμεν πρὸς παρομοίας εἰκόνας καὶ καταστάσεις, ὅταν εἰσαχθῇ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ τηλεόρασις. Πρέπει ἀπὸ τοῦδε οἱ ἀρμόδιοι νὰ μελετήσων τὸ ζήτημα καὶ νὰ λάβων ἐγκαίρως τὰ προσήκοντα μέτρα, ἵνα μὴ φθάσωμεν εἰς παρόμοιον κατάντημα.

Ἄς κηρυχθῇ συναγερμὸς.

Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῆς ἀνάγκης λήψεως δραστηκῶν μέτρων διὰ τὴν πρόληψιν τοῦ κινδύνου τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ Χόλλυγουντ τὴν πατρίδα μας ἐνὸς ἄλλου δηλητηρίου. Πρόκειται διὰ τὴν πορνογραφικὴν φιλολογίαν, ἣτις ἐσχάτως περιεβλήθη τὸν μανδῶν τῆς ψευδοεπιστημονικῆς «σεξολογίας» ἢ «καλλιτεχνικῆς μελέτης».

Ἀνταπόκρισις ἐκ Νέας Ὑόρκης, δημοσιευθεῖσα ἐν ἐφημερίδι τῶν Ἀθηνῶν, πληροφοροεῖ ἡμᾶς, ὅτι «στὸ βορβορώδες πεδίο τῆς πορνογραφίας, τὸ Χόλλυγουντ διεκδικεῖ ἤδη τίς λερωμένες δάφνες αἰσχροῦν πρωτείων. Καὶ ἀφειδῶς ἐφοδιάζει τὴν «ἀγορὰ» μὲ ἀνεργεσις στᾶρ καὶ φωτογράφοις, ποὺ μὲ τὴν κάμψιν τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη νὰ παράγουν «καλλιτεχνικῆς» φωτογραφίες καὶ «γαλάζιες ταινίες» — ὅπως ἀποκαλοῦνται τὰ πορνογραφικοῦ περιεχομένου φίλμς — γιὰ νὰ διατηρηθοῦν στὴ ζωὴ καὶ νὰ ἐπιπλεύσων στὴν πάντα φουρτουνιασμένη ἐπιφάνεια τῆς πρωτευούσης τοῦ κινηματογράφου. Ἡ «ζωντανή», μὲ εἰκόνας στατικές ἢ κινούμενες, ρυπαρογραφία βρίσκεται σὲ πλήρη ἀν-θρσι, τὴν συναγωνίζεται ὁμως δραστηρίως καὶ ἡ «λογοτεχνική» τῆς ἀπόδοσις. Κείμενα, ποὺ ρυπαίνων τὰ Γράμματα, μὲ περιγραφὰς σαδιστικῶν καὶ μαζοχιστικῶν ὁργίων καὶ γενικὰ μ' ἐκτροπὲς τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστίκτου, εἶναι περιζήτητα ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴν νεολαία...».

Λοιπὸν ἄς κηρυχθῇ συναγερμὸς καὶ γενικὴ ἐπιφυ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Ο Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος κ. Χρυσόστομος κατά τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 16—31 'Ιανουαρίου ἐ.ξ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτῶν 'Αρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν 'Επισκόπων, προήδρευσε συνεδριῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν καὶ Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν 'Εκκλησιαστικῶν 'Οργανισμῶν, ἐδέχθη διάφορα πρόσωπα κλπ.

'Εχοροστάτησε: Τῆ 19ῃ 'Ιανουαρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ 'Αθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 29ῃ 'Ιανουαρίου εἰς τὸν Μέγαν 'Εσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Τριῶν 'Ιεραρχῶν Καισαριανῆς.

— Τῆ 31ῃ 'Ιανουαρίου εἰς τὸν Μέγαν 'Εσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ 'Αγίου Τρύφωνος 'Ακαδημίας Πλάτωνος.

Πρόεστη: Τῆ 26ῃ 'Ιανουαρίου τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ 'Αγίας Τριάδος Βύρωνος τελεσθέντος μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς Μεγαλοικονόμου.

Παρέστη: Τῆ 30ῃ 'Ιανουαρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 'Αθηνῶν ὀργανωθεῖσαν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν 'Ιεραρχῶν.

Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ παρέστη καὶ εἰς τὴν θεμελίωσιν τῶν νέων κτιρίων τῆς Σιβιτανίδειου Σχολῆς.

Προήδρευσε: Τῆ 17ῃ 'Ιανουαρίου τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος.

— Τῆ 18ῃ 'Ιανουαρίου τῆς Συνοδικῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τοῦ περιοδικοῦ «'Εκκλησία».

— Τῆ 21ῃ 'Ιανουαρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 22ῃ 'Ιανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 24ῃ 'Ιανουαρίου τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος.

— Τῆ 25ῃ 'Ιανουαρίου τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς 'Επιτροπῆς καὶ τῆς Συνοδικῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τῶν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν ζητημάτων.

— Τῆ 29ῃ 'Ιανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

'Εδέχθη: Τῆ 20ῃ 'Ιανουαρίου τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τῶν Τριῶν 'Ιεραρχῶν κ. Βαρυμπομπιάτην καὶ τὸν σύμβουλον τοῦ 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Μαγκριώτην.

— Τῆ 22ῃ 'Ιανουαρίου ἐπὶ τῆς ἀπεσταλμένης το γαλλικοῦ εἰκονογραφημένου περιοδικοῦ «Paris Match».

— Τῆ 27ῃ 'Ιανουαρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κύριλλον, τὸν ὑπουργὸν 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ 'Οργανισμῶν κ. Κουρμούλην συνοδούμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν 'Οργανισμῶν κ. Βασιλείου Βέλλα, τὸν νέον 'Αρχηγὸν τῆς Χωροφυλακῆς ἀντι-

λακῆ τῶν ἀρμοδιῶν. Τὸ κακὸν δὲν πρέπει νὰ εἰσορμῆσιν εἰς τὴν πατρίδα μας. 'Εὰν δὲ εἰς τινα σημεῖα ἔχει εἰσχωρήσει, πρέπει νὰ ἐκδιωχθῆ.

τὴν ὁποῖαν σήμερον ἐμφανίζει τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς νόσου ταύτης.

'Η ἡμέρα τῶν χανσενικῶν.

Τῆν 26ῃν 'Ιανουαρίου ἐτελέσθη ἀνὰ τὸν κόσμον ἡ 11ῃ διεθνῆς ἡμέρα τῶν λεπρῶν. 'Η ἄλλοτε τρομερὰ ἀσθένεια, ἡ ὁποία ἀντιμετωπιζέτο ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα με δέος καὶ ἐχώριζε τὰ θύματά της ἀπὸ τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς φοβικῆς καὶ τῆς ἀπεχθείας, σήμερον ἔχει σχεδὸν ὀλοκληρωτικῶς ἠττηθῆ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἡ δὲ ὀριστικὴ καταδάμασις της εἶναι πλέον ζήτημα μικροῦ χρόνου, ἐνῶ παραλλήλως ἡ ψυχολογικὴ ἀτιμωσιμότητα ἔχει τέλος ἀλλάξει ἀπέναντί της εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη. 'Η νόσος τοῦ Χάνσεν εἶναι πλέον μία νόσος, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἡ ἐπιστήμη δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ ἄτομον καὶ νὰ τὸ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς μέλος της, ὄχι μόνον ἀβλαβές, ἀλλὰ καὶ ἀποδοτικόν.

Εἶναι δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς κοινωνικῆς διαφωτίσεως καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, διὰ τοῦ μεγάλου «φίλου τῶν χανσενικῶν» Ραουὶ Φολλερώ καὶ τοῦ τεραστίου ἔργου του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀντιμετωπίσεως, διὰ τῶν ἀνακαλύψεων ἰατρῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, προήλθεν κυρίως ἡ τόσον εὐχάριστος εἰκὼν,

Οἱ «Καλοὶ Λιμένες».

'Απὸ μακροῦ χρόνου, καταβάλλεται προσπάθεια ἐκ μέρους πολλῶν τοπικῶν παραγόντων, ὅπως ἀξιοποιηθῶν ὡς προσκόνημα καὶ ὡς ἀναλόγον χρώματος τουριστικῶν κέντρον οἱ «Καλοὶ Λιμένες» τῆς μεγαλήσου Κρήτης, ὅπου, ὡς γνωστόν, παρέμεινεν ὁ 'Απόστολος τῶν 'Εθνῶν Παῦλος, ὅταν τὸ πλοῖον, διὰ τοῦ ὁποῖου μετήγετο εἰς Ρώμην, διὰ νὰ δικασθῆ, «ἐπόδισεν» ἐκεῖ λόγῳ ἐναντίον ἀνέμου (Πράξ. κζ' 8). Παρὰ τὸ ὅτι πολλὰ ὑπὸ διαπρεπῶν ἀνδρῶν, ἐκπροσωποῦντων τὴν 'Εκκλησίαν, τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν 'Επιστήμην ἐγράφησαν κατὰ καιροὺς ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ τοπικοῦ καὶ τοῦ πανελληνίου τύπου καὶ οὐκ ὀλίγαι ἐνέργειαι καὶ διαβήματα ἔγνων πρὸς τὴν Πολιτείαν, διὰ τὴν ἐν λόγῳ ἀξιοποίησιν, τίποτε ἕως τώρα δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ οὕτω παραμένει μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ οἰκείου 'Ιεράρχου κηρυχθὲν ἐπίσημον προσκόνημα εἰς τὸν ὀρμίσκον αὐτὸν τῆς Μεσσαράς, ὡς ἔκφρασις τοῦ λαϊκοῦ πόθου, ἀνευ τῶν διευκολύνσεων καὶ τῆς πλαισιώσεως ἐκείνης (ὅπως, κατ' ἀρχήν, εἶναι ἡ ἐπιβαλλομένη διάνοιξις ἀμαξίτης ὁδοῦ ἀπὸ τὸ χωρίον Σίββα διὰ τῆς 'Ι. Μονῆς 'Οδηγητρίας καὶ ἡ ἀνέγερσις τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ.), τὴν ὁποῖαν θὰ ἀνέμενέ τις ἀπὸ τὸ Κράτος.

στράτηγον 'Ι. Βαλσαμάκη και τὸν Διοικητὴν τοῦ Β' Ἀστυνομικοῦ Τμήματος.

— Τῆ 30ῆ Ἰανουαρίου ἐπιτροπὴν τοῦ Γηροκομείου Καβάλας.

— Τῆ 31ῆ Ἰανουαρίου τὸν Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν κ. Μπέλ.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος, κυριαρχικῆ ἀδεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰανουαρίου ἐν Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς, ἐχοροστάτησε, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησε εἰς διαφόρους ἱερούς ναοὺς.

— Τῆ 3, ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ὥρισεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα Τατοῦ, ὡς Συμβούλους τῆς Ἐπικρατείας τοὺς κ.κ. 'Η. Καμπύσην καὶ Γ. Κοντογιάννην.

— Τῆ 5 ἐπεθεώρησε τοὺς ἱερούς ναοὺς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Πλάκας καὶ Ἀγίας Εἰρήνης ὁδοῦ Αἰόλου.

— Τῆ 6 ἐλειτούργησε εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα Πειραιῶς, καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἰμοῦ μετὰ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Προκοπίου, τοῦ καὶ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς, παρέστη εἰς τὴν τελετὴν τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ ἄκτῃν Τζελέπη, παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, τῆς Α. Β.Υ. τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου, τοῦ Προέδρου καὶ μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, καὶ παρουσίᾳ τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως Ἐξοχότητος κ. Ἰωάν. Παρασκευοπούλου, ὥρισεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα Τατοῦ τὸν κ. Χρήστον Ἐανθόπουλον Παλαμᾶν ὡς Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὸν κ. Κων. Παπαϊωάννου ὡς Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν.

— Τῆ 8, ἐπὶ τῇ συμπλήρωσει διαιτίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Θεοκλήτου, ἐτέλεσεν ἐπιμνημόσυνον Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ, ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, τάφου αὐτοῦ.

— Τῆ 11, καλυθέντος τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Προκοπίου, Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, προέστη τοῦ Ἐτησίου Μνημοσύνου διὰ τοὺς φονευθέντας κατὰ τὸν βομβαρδισμόν τοῦ Πειραιῶς τῆς 11—1—1944, τελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Δήμου Πειραιῶς εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ Πειραιῶς, παρουσίᾳ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν.

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον, παρηκολούθησεν τὸ ὑπατόριον «Τὰ Θεοφάνεια» τοῦ Συλλόγου «Ἐὐσέβεια», εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Αἴθουσαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

— Τῆ 12 ἐπεθεώρησε τοὺς ἱερούς ναοὺς Ἀγίου Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων, Ἀγίου Θεράποντος Ζωγράφου, Ἀγίου Γερασίμου Κουπονίου, Ἀγίου Χαράλαμπος Ἰλισίου, Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς, (ὅπου παρακληθεῖς, ἠλόγησε τὴν Βασιλόπιτταν τοῦ βου Συστήματος προσκόπων, καὶ ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς), Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καισαριανῆς καὶ Τριῶν Ἱεραρχῶν Καισαριανῆς.

— Τῆ 14 ὑπεδέχθη, ἀπὸ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸν ἐκ Κων/πόλεως ἀφιχθέντα εἰς Ἀθήνας Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπον Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιήλ.

— Τῆ 26 ἐπεθεώρησε τοὺς ἱερούς ναοὺς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μοναστηρακίου, Παιμ. Ταξιαρχῶν Θησείου, Ἀγίας Μαρκέλλης Βοτανικοῦ, Ἀγίου Πολυκάρπου Βοτανικοῦ, Προφῆτου Δανιὴλ Βοτανικοῦ, Ἀγίου Σπυρίδωνος Αἰγάλεω, Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Αἰγάλεω.

— Τῆ 29 προήδρευσε συνεδριάσεως τοῦ Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος, κυριαρχικῆ ἀδεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἰανουαρίου ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν κατὰ Κυριακὰς καὶ ἑορτάς.

— Τῆ 1 Ἰανουαρίου μετέσχε τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ Δοξολογίας ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους.

— Τῆ 6 Ἰανουαρίου ἐλειτούργησε καὶ ἐτέλεσε τὸν Μέγαν Ἀγισμὸν εἰς τὸν ἱερόν ναόν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἄρεο παχίτου καὶ ἐν συνεχείᾳ προέστη τῆς τελετῆς τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς τὴν Δεξαμενὴν.

— Τῆ 13 Ἰανουαρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν ταῖς Σχολαῖς Β. Χωροφυλακῆς τελετὴν κηφῆς τῆς Βασιλόπιττας.

— Τῆ 15ῆ Ἰανουαρίου μετέβη μετὰ μελῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου εἰς τὴν συνοικίαν Κυπριάδου πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τοῦ θέματος ἀνεγέρσεως νέου ναοῦ.

Τῆ αὐτῇ μετέβη μετὰ μελῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου εἰς Ἄνω Πατήσια, διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς νεοσυστάτου ἐνορίας Ἀγίου Ἀνδρέου.

— Τῆ 21 Ἰανουαρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

Τῆ αὐτῇ μετέβη μετὰ μελῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου εἰς Ἄνω Καλαμάκι πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς νεοσυστάτου ἐνορίας Κοιμήσεως Θεοτόκου — Ἀναπήρων.

— Τῆ 22 Ἰανουαρίου μετέβη μετὰ μελῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου εἰς Ν. Ἰωνίαν πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ὁρίων τῶν ἐνοριῶν Ἀγίου Στεφάνου καὶ Ἀγίου Εὐσταθίου.

— Τῆ 28 Ἰανουαρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 29 Ἰανουαρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὰς ἐν τῷ Ὁδίῳ Ἀθηνῶν ἐξετάσεις ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

— Τῆ 30 Ἰανουαρίου προέστη τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἀγίου Κωνσταντίνου Ὀμονοίας τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἱερέως Κλεάνθους Γεωργιάδου, ἐφημερίου τοῦ ὡς ἄνω ἱεροῦ ναοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ ἐλληνομαθὴς ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας κ. Ἀπόστολος Μιχαήλωφ, παρουσιάζων ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ὁρθόδοξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας τὸ βιβλίον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, τὸ ἐπιγραφόμενον («Τὰ πεπραγμένα ἀπὸ 14.2.1962 μέχρι 14.7.1963»), γράφει μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ἐν κατακλιθεὶς δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι τὸ ὕψος ἡμῶν ἐξεταζόμενον βιβλίον παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, καθὼς καὶ διὰ τὰς ὑπόλοιπας κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, διότι δι' αὐτοῦ γνωρίζομεν πληρέστερον ὄχι μόνον μίαν σπουδαίαν καὶ ἡγετικὴν προσωπικότητα τοῦ συγχρόνου μας ὀρθοδόξου κόσμου, οἷα εἶναι ὁ νῦν διακεκριμένος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ μέτρῳ καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἰδιαιτέρως ἀπασχολοῦν καὶ συγκινοῦν σήμερον τὴν ὀρθόδοξόν μας Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τὴν ἀποψὴν αὐτὴν τὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσόστομου ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως πολὺτιμον συμβολὴν διὰ τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ προσέγγισιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ σοβιετικὸς τύπος ἐξαιρεῖ τὸ εἰρηνευτικὸν ἔργον τοῦ ἀποθανόντος Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', ὡς καὶ τὴν καταβληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ προσπάθειαν διὰ τὴν ἐναρξιν διαλόγου μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν παρατάξεων καὶ ἐθνῶν.

— Ἐν Ρώμῃ συνήλθε τὸ 14ον συνέδριον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου οἱ μετασχόντες τοῦτου παρέστησαν εἰς λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐν τῷ Σιξτινίῳ Παρεκκλησίῳ.

— Ἡ κυβέρνησις τῆς Καλκούτας ἀνέθεσε τὴν διεύθυνσιν τοῦ νέου Πολυτεχνείου τῆς πρωτεύουσας εἰς τοὺς Σαλεσιανούς μοναχοὺς, ἀναγνωρίζουσα οὕτω τὴν συμβολὴν καὶ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὸν τομέα τῆς παιδείας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὁ ρωμαιοκαθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος ἐν Μπουένος Ἀϊρες καὶ καρδινάλιος Ἀντόνιος Caggiano, Πριμᾶτος τῆς Ἀργεντινῆς, διὰ τὴν μετέσχη τοῦ ὀρθοδόξου ἑορτασμοῦ τῶν Χριστουγέννων, τὴν 27ην Ἰανουαρίου ἐπεσκέφθη τὸν ρωσικὸν ὀρθόδοξον ναὸν τῆς ἑδρας του, ὅστις ὑπάγεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας.

Ὁ πατὴρ Ρίμσκυ Κόρσακωφ, ἀνεψιὸς τοῦ μεγάλου συνθέτου, εἶπεν εἰς τὸν καρδινάλιον: «Ἡ συνάντησις τοῦ Πατριαρχου καὶ τοῦ Πάπα ἀπέδειξεν, ὅτι πράγματι εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ χριστιανικὴ ἐνότης μεταξύ ἀδελφῶν».

«Ἡ πρὸς τὴν ἑνωσιν ἄγουσα ὁδός, ἀπήντησεν ὁ καρδινάλιος, εἶναι μακρά, ἀλλὰ συνεργάζομαι μετὰ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', ὅστις ζητεῖ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου».

Μετὰ ταῦτα ὁ καρδινάλιος μετέβη, ἵνα προσευχηθῇ, εἰς τὸν ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον ναὸν τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μπουένος Ἀϊρες κ. Μελετίου.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ὁ πρόεδρος τῆς κινηματογραφικῆς ἐταιρείας «Τουέντιθ Σέντουρου Φόξ» ἑλληνοαμερικανὸς κ. Σπ. Σκούρας ἐδήλωσεν, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ παραγάγῃ κινηματογραφικὴν ταινίαν, ἔχουσαν ὡς θέμα τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν.

BIBLIOKΡΙΣΙΑ

KURT ALAND, Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments, I. Gesamtübersicht. 1963. Walter De Gruyter und Co, Berlin. 431 S.

Τὸ ἔργον τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπερ πατρίδα ἔχει τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν Θεολογίαν (ἡδὴ τοῦ γ' μ.Χ. αἰῶνος) καὶ τοῦ ὁποίου « δυσχερέστερον δὲν ἔχει γνωρίσει ἢ καθ' ὅλου φιλολογικὴ ἐπιστήμη », κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ H. Lietzmann, ἀφ' οὗ ἐπετέλεσε μεγάλας προόδους μάλιστα κατὰ τοὺς δύο προηγουμένους αἰῶνας καὶ ἐμεσοῦράνησε διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀλγερμονήτου διδασκάλου ἡμῶν ἐν Λειψία Ἀμερικανογερμανοῦ κριτικοῦ C. R. Gregory (Textkritik des N. Testaments 3 Bände Leipzig, 1900 - 1909), συνεχισθὲν ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὸν ἀ' παγκόσμιον πόλεμον μάλιστα διὰ τοῦ E. v. Dobschütz ἐν τῇ δ' ἐκδόσει τῆς Einführung in das Griech. N. Test. τοῦ Nestle (1923) καὶ ἐν τῇ Zeitschr. für Neut. Wissenschaft (1924 - 1933), εὑρεν τὸν ἄξιον συνεχιστὴν του ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἄλλοτε ἐν Χάλλη καὶ Ἀνατολικῷ Βερολίνῳ (Theol. Literaturzeitung 1953 καὶ Zeitschr. für Neut. Wissenschaft, 1954 - 1957), ἀπὸ δὲ τοῦ 1959 ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Münster καθηγητοῦ κ. Kurt Aland, ἡδὴ ἀπὸ τῆς κγ' ἐκδόσεως τοῦ ἐγχειριδίου τῆς Καινῆς Διαθήκης τοῦ Nestle συμμετέχοντος τοῦ καταρτισμοῦ αὐτῆς. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὴν εἰσηγήσιν τοῦ ἐκεῖ μετακληθέντος καθηγητοῦ τούτου ὀφείλεται ἡ ἐν τῷ μνημονευθέντι πανεπιστημίῳ ἄμσος (1957) ἰδρυσις τοῦ « Ἰνστιτούτου διὰ τὴν ἔρευναν τοῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης » καὶ τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῶν μόχθων τούτου καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν ἐπιστημονικοῦ ἐπιτελείου

καρπὸς εἶναι ὁ μετὰ χεῖρας τόμος ὁ περιέχων συνοπτικόν, ἀλλὰ πληρέστερον παντὸς ἄλλου προηγουμένου κατάλογον τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Κ. Διαθήκης. Τὴν σπουδαιότητα τοῦ καταλόγου τούτου ἀντιλαμβάνεται τις λαμβάνων πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἀπὸ τοῦ Gregory μέχρι σήμερον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔκτοτε ἀνευρεθέντων καὶ σημειωθέντων ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Κ. Διαθήκης ἔχει ἀυξηθῆ κατὰ 1000, ἐξ ὧν μέγα μέρος ἔχει ἀποθησαυρισθῆ ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι ἡ χειρόγραφος παράδρσις τῆς Κ. Διαθήκης εἶναι ἀσυγκρίτως δαφιλεστότερα καὶ καλυτέρα παντὸς ἄλλου ἀρχαίου συγγραμματος.

Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ περιέχονται 76 ἀποσπάσματα παπύρων, 250 μεγαλογράμματοι κώδικες, ἐξ ὧν μόνις 18 καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποσπάσματα διασώζονται ἐν Ἑλλάδι, 2646 μικρογράμματοι, ἐξ ὧν 864 ἐν Ἑλλάδι, καὶ 1997 Ἑκλογάδια, ἐξ ὧν 623 ἐν Ἑλλάδι καὶ δὴ 207 ἐν Ἀθήναις. Μετὰ τὴν παράθεσιν τοῦ καταλόγου (σελ. 29 - 318) ἐπακολουθοῦν παράλληλοι πίνακες α) τῶν ὑπὸ τοῦ Tischendorf καὶ τοῦ Gregory χρησιμοποιουμένων σημείων τῶν χειρογράφων (σελ. 321 - 333), β) τῶν Soden - Gregory (σελ. 334 - 349) καὶ γ) Gregory - Soden (σελ. 350 - 371) καὶ ἔπεται ἀλφαβητικὸς κατάλογος τῶν χωρῶν καὶ τῶν τόπων, ὅπου εὐρίσκονται αἱ περιέχουσαι τὰ χειρόγραφα βιβλιοθήκαι (σελ. 375 - 431).

Τοῦ καταλόγου προηγεῖται πρόλογος καὶ εἰσαγωγή, διαφωτιστικὴ τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς μεθόδου τῆς ὅλης ἐργασίας (σελ. 1 - 22) μεθ' ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς εἰδικοὺς ἀναγνώστας διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία προβλέπεται νὰ συνεχισθῇ εἰς ἄλλους 4 τόμους. Ἡ ἰδιαιτέρως εἰς ἐμὲ ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἦτο ἡ συνδρομὴ τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπιστήμης εἰς τὸ μέγα τούτο ἐγχείρημα. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω, ὅτι ὄχι μόνον οἱ Ἕλληνες καινοδιαθηκολόγοι καὶ παλαιογραφικοί, ἀλλὰ καὶ πᾶς Ἕλληνας θεολόγος καὶ φιλόμωσος καὶ ἰδιαιτέρως οἱ σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ οἱ λόγιοι μοναχοὶ εἶναι εὐκταῖον νὰ βοηθήσωμεν τὸ ἐγχείρημα τοῦτο συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ εἰσηγήσεις καὶ ὁδηγίας, ἀναλογιζόμενοι τὴν πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν προσγενομένην ὑψηλὴν τιμὴν τῆς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ πρωτοτύπου διασώσεως τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς ἑλληνικῆς συνεργασίας εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Aland εἶναι καὶ ἡ παρακινήσασα ἡμᾶς νὰ προτιμήσωμεν τὰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ τούτου διὰ τὴν ἀναγγελίαν τῆς μετὰ χεῖρας σπουδαιότητος ἐκδόσεως. Τέλος δὲ ἀποκρύπτομεν τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἰσχυρᾶς παρορμήσεως, ἣν ἡσθάνθημεν ἀναγινώσκοντες τὸ ἔργον τούτο, διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς προπαρασκευῆς μιᾶς νέας ἑλληνικῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐν χρήσει τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἱεροῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης, ἣν καὶ ὁ κ. Σιώτης ἄλλοτε καὶ ἡμεῖς πρὸ τριῶν ἐτῶν εἴχομεν εἰσηγηθῆ εἰς τε τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν πλήρωσιν κενῶν θέσεων ἐφημερίων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς α) Ἀγίου Κωνσταντίνου Ὁμοιοίας, β) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως, γ) Ἀγίας Βαρβάρας Παλαιῦ Φαλήρου, δ) Ἀγίου Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων καὶ ε) Κοιμήσεως Θεοτόκου Νέας Φιλαδελφείας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸ πρόωτιστον ἔσται τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1964

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Ὀργανικῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Διώνης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης, τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητὰ, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Κομοτηνῇ, τῇ 16ῃ Ἰανουαρίου 1964

† Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, ὡς καὶ τοὺς σχετικούς Νόμους περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ὡς ἄνωτέρω Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Κοζάνης, ὑποβάλλοντες ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ ὡς ἄνω Α.Ν. 2200/40 ὀριζόμενα δικαιολογητὰ.

Ἐν Κοζάνῃ, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1964

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀρείας, 2) Τιμίου Προδρόμου Καρυᾶς, 3) Ὑπαπ. Χριστοῦ Λιμνῶν, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Λυρκείας καὶ 5) Ἀγίας Μαρίνης Νέου Ροῖνοῦ, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἄνω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 29 Ἰανουαρίου 1964

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλωπίας καὶ Ἐορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εἰδρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Μόνον οὔτω.

Ἐόρτια γράμματα.

Μητροπολίτου Κυθήρων Μελετίου, Τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ μισθοδοσία τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Β' ἐν Βατικανῷ γενικὴ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Ἡ ἐνότης τῆς πίστεως καὶ ἡ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Πτ. Θ. Φ., Διευθυντοῦ τῆς θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας Γ.Ε.Α., Ἐκ τῆς ἱερᾶς ὑμνολογίας. Λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Κώστα Ἀθανασιάδου, θεολόγου, Τρεῖς ἀγωνισταὶ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Μενάνδρου 4—Ἀθήνα—Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα